

SFÂNTUL IERARH IOSIF CEL NOU, PODOABA NEVESTEJITĂ A SFÎNȚENIEI BISERICII BĂNĂȚENE

Diacon dr. Răzvan Emanuel Fibișan

În toamna anului 2021 se împlinesc 65 de ani de la canonizarea solemnă a Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Timișoarei și ocrotitorul spiritual al Banatului. De șase decenii și jumătate, sfintele moaște ale păstorului duhovnicesc al creștinilor bănețeni constituie nu numai o comoară de mare preț, ci și un nesecat izvor de daruri pentru toți cei care își pleacă genunchii sufletului și se apropie, cu credință și evlavie, de racla sa, cerându-i ajutorul.

Sinteză biografică

Sfântul Ierarh Iosif cel Nou s-a născut în anul 1568, în Raguză, actualul oraș Dubrovnik din Dalmația, dintr-o familie din neamul și sângele nostru de vlahi ori morlachi (adică vlahi de la

mare) sau aromâni, primind la botez numele de Iacob. La vârsta de 20 de ani, tânărul raguzan, „înăripat cu dumnezeiescul dor”, merge în Sfântul Munte Athos, închinându-se la Mănăstirea Pantokrator, unde primește numele biblic de Iosif. La puțin timp după primirea hirotoniei în treapta preoției (1590), viețuitorii Muntelui Athos aveau să afle de viața cathartică și de vrednicia fără seamăn a tânărului ieromonah Iosif, care întrecea pe toți ceilalți monahi prin ascultarea necondiționată față de cei mai mari, prin învățătura sa înaltă și multilaterală, prin îndemânarea de a scrie caligrafic, prin rugăciunile, meditațiile și privegherile nesfârșite de zi și de noapte, prin râvna sfântă de a se dăruia cu întreaga sa ființă fizicospirituală slujirii Mântuitorului Hristos și, nu în ultimul rând, prin neabătută dragoste față de oameni. Prin făptuirea acestor virtuți a devenit cunoscut, încă din timpul vieții, ca fiind o persoană sacră, înzestrată de Dumnezeu și cu darul facerii de minuni.

În 1643, la 75 de ani, a fost hirotonit arhiereu de patriarhul Partenie I „cel Bătrân”, pentru scaunul episcopal de la Timișoara. Timp de 10 ani i-a arhipăstorit pe românii ortodocși din Banat (1643-1653), evanghelizând și apărând Ortodoxia pe aceste meleaguri, luate de 100 de ani în stăpânire turcească.

La 88 de ani, după ce și-a încredințat sufletul Veșnicului Arhiereu (1656), a fost înhumat în biserița Mănăstirii Partoș, aceasta devenind, în scurt timp, un adevărat topos sacrosanct și tumaturgic pentru nenumărați pelerini.

În 1950, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea sa și strămutarea moaștelor sale din biserica mănăstirii Partoș în Catedrala mitropolitană „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara. După 300 de ani de la înveșnicire,

În 6-8 octombrie 1956, la Timișoara, a avut loc proclamarea solemnă a canonizării, în prezența Patriarhului Justinian, a Mitropolitului Vasile al Banatului și a mai multor ierarhi români. De atunci și până astăzi moaștele ocrotitorului Banatului odihnesc în dreapta pronaosului monumentalului lăcaș de cult din capitala Banatului, în raclă, frumos sculptată, din lemn de palisandru, tisă și lămâi, fiind cinstite, cu toată cuviința, de binecredincioșii creștini.

Sfântul Iosif, un neobosit rugător la tronul Preasfintei Treimi

Nenumărate au fost minunile făcute de acest sfânt, atât în timpul vieții sale pământești, cât și după mutarea la Domnul, împlinind și astăzi, cu celeritate, feluritele cereri ale credincioșilor stăruitori în rugăciune.

Datorită vieții și lucrării sale duhovnicești, Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe a hotărât, în anul 1965, ca numele lui să fie introdus în calendarul și imnurile liturgice ale acestei

Biserici, fiind astfel cinstit și de credincioșii sârbi.

În semn de recunoștință pentru multele sale minuni și datorită vitejiei și biruinței sale în lupta cu puterea focului, Corpul Pompierilor Militari (instituție publică de interes național, specializată în prevenirea și stingerea incendiilor și învestită cu atribuții de coordonare, control și acordare a asistenței tehnice în acest domeniu), îl ia pe Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș, prin decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 13-14 februarie 1997, drept ocrotitor spiritual. Astfel,

ierarul bănățean devine patronul spiritual al celor care luptă cu flăcările. Legătura Sfântului Iosif cu instituția pompierilor din România o realizează tocmai minunile și faptele sale, între care și salvarea cetății Timișoarei, în anul 1653, de la un mare incendiu, produs de armata otomană, ce amenința întreaga așezare.

Tot Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș, la solicitarea Asociației Coșarilor, devine, prin decizia Sfântului Sinod din 28-29 octombrie 2014,

ocrotitorul și protectorul coșarilor (hornarilor) din România.

Nu în ultimul rând, mărturiile numeroșilor credincioși evocă peremptoriu faptul că, păstorul spiritual al bănățenilor este pururea rugător la tronul Preasfintei Treimi și, din Împărăția iubirii nemărginite și veșnice, își revarsă neconținut milostivirea asupra celor care îi cer ajutorul.

**„BUCURĂ-TE, PĂRINTE IOSIF, DAR FĂCUT DE DUMNEZEU
PĂMÂNTULUI ACESTUIA”!**

BINECUVÂNTARE PATRIARHALĂ PENTRU NOUL AN ȘCOLAR

Cu dragoste părintească, binecuvântăm pe toți elevii, părinții, învățătorii și profesorii români de pretutindeni, la începutul anului școlar 2021-2022.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2021 *An omagial al pastorației românilor din afara României*. Prin slujitorii ei, Biserica Ortodoxă Română îi sprijină și încurajează credincioșii ortodocși români din afara granițelor țării, înțelege bucuriile lor, dar și greutățile cu care aceștia se confruntă.

Prin evenimentele culturale și acțiunile social-filantropice, organizate la nivelul Patriarhiei Române, se creează și se consolidează legături spirituale între comunități românești din țară și cele din diaspora română. Astfel, în perioada 21 decembrie 2020 – 22 august 2021, în Patriarhia Română s-a desfășurat

Concursul Național Catehetic *Biserica: familia românilor de pretutindeni*, care s-a adresat copiilor din grupele catehetice parohiale din țară și din diaspora, înscrise în Programul Național Catehetic *Hristos împărtășit copiilor*. Grupurile de cateheză participante au realizat și au implementat miniproiecte având caracter cultural și filantropic, adresate cu preponderență familiei.

Copiii și tinerii au fost totdeauna binecuvântați de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Învățătorul desăvârșit, Care *i-a prețuit* (cf. Matei 14, 21), *i-a ajutat* (cf. Luca 7, 11-15; 8, 41-56), *i-a primit cu dragoste* (cf. Matei 19, 13-15; Marcu 10, 13-16; Luca 18, 15-17) și *i-a ascultat cu atenție* (cf. Matei 19, 16-22). Urmând atitudinea lui Iisus, Biserica a înțeles că arta educației copiilor și a tinerilor nu este o

lucrare oarecare, ci ea este cea mai însemnată dintre arte. În acest sens, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Nu există nici o altă artă mai mare decât aceasta... căci ce este egal cu faptul de a armoniza sufletul și de a forma gândirea tânărului?” (*Despre slava deșartă și cum trebuie părinții să-și crească copiii*).

Pandemia actuală a afectat în mod direct educația copiilor și a tinerilor. Studiile recente evidențiază utilitatea, dar și limitele educației *on-line*: stres, oboseală mentală, manifestări depresive, pierderea motivației, dificultăți în gândire, în concentrare și în luarea deciziilor. O educație temeinică pentru viață include experiențe nemijlocite, trăite în cadrul unei comunități concrete, începând din familie și continuând în Școală, în viața Bisericii și a societății.

În contextul tradiției românești și europene, este cunoscut rolul determinant al Familiei și al Bisericii în educarea copiilor și a tinerilor de-a lungul timpului. Astăzi, când, sub influența unor ideologii secularizante, este diminuată contribuția acestora în domeniul educației, devine și mai necesară cooperarea dintre Familie, Biserică și Școală, pentru a oferi copiilor și tinerilor ajutorul necesar dezvoltării lor atât în plan personal, cât și comunitar.

Cu prilejul începutului anului școlar 2021-2022, ne rugăm lui Dumnezeu să îi ocrotească pe elevii, părinții, învățătorii și profesorii români din România și de pretutindeni, să le dăruiască sănătate și mult ajutor, pace și bucurie, pentru ca lucrarea lor să fie binecuvântare și bucurie pentru Biserică, Familie și Societate!

Cu multă prețuire și părintești binecuvântări,

† Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ÎNDEMN PASTORAL LA ÎNCEPUTUL NOULUI AN ȘCOLAR

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și în această toamnă părinții și elevii se pregătesc pentru începutul noului an școlar preuniversitar 2021-2022. Bucuria curată, atât a dascălilor, cât și a elevilor, de a se reîntâlni în cadrul unităților școlare va lumina acest început de toamnă.

În cadrul instituțional al școlii, fiind prevăzută o oră de religie pe săptămână, se dă posibilitatea școlarilor de a cunoaște aspecte din realitatea creației și a mântuirii omului. Clasa devine pentru o oră biserică, devine casă a lui Dumnezeu, în care El coboară cu sfinții Săi. Hristos devine astfel Dascăl în școlile noastre românești.

Participarea preoților la fiecare deschidere a noului an școlar reprezintă, în fapt, o „sfințire a cărții”, iar nu numai o sfințire a timpului și a spațiului destinat cunoașterii în școală.

Urmând demersului filantropic din anii precedenți, considerăm necesară organizarea unei noi colecte și în anul acesta, în vederea achiziționării de rechizite necesare elevilor care

provin din familiile cu situații materiale modeste ale parohiilor eparhiei noastre.

Îndemnăm totodată pe preacucernicii preoți din Arhiepiscopia Timișoarei ca, duminică 12 septembrie, la Sfânta Liturghie, să înalțe rugăciuni către Bunul Dumnezeu pentru profesori, elevi, părinți și toți ostenitorii din școli, potrivit rânduielilor bisericești.

De asemenea, în unitățile școlare, unde preoții sunt invitați să participe la ceremonia de deschidere a anului școlar, în dimineața zilei de 13 septembrie, vor respecta cu strictețe îndrumările bisericești emise de către Sfântul Sinod și de către autorități.

Cu prilejul începutului noului an școlar, rugăm pe milostivul Dumnezeu Să îi ocrotească pe toți elevii, părinții, învățătorii și profesorii, să le dăruiască sănătate și să le lumineze mintea către toată învățătura cea bună, întru slava lui Dumnezeu și spre binecuvântarea familiei creștine, a școlii și a întregului neam românesc.

† IOAN,
Arhiepiscop și Mitropolit

CRUCEA LUI HRISTOS - SEMNAL MÂNTUIIRII NOASTRE

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma

Cunoaștem din relatarea Sfințelor Evanghelii că Fiul lui Dumnezeu ne-a adus mântuirea, fiind condamnat la moarte prin răstignire, suferind pe cruce cele mai groaznice chinuri. Pentru a înțelege însă mai bine sensul mântuitor al crucii lui Hristos se cuvine să facem precizarea că pe Golgota, alături de crucea lui Hristos, se mai aflau încă două cruci, fiecare având tâlcul ei. Pentru tâlharul nemântuit crucea a fost instrumentul oribil de tortură și chin aducător de moarte ... Pentru tâlharul mântuit, crucea a însemnat șansa vieții lui veșnice. Crucea lui Iisus are însă un cu totul alt înțeles. Ea se referă la noi oamenii. „Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcându-se pentru noi blestem...” (Galateni 3, 13). În felul acesta, crucea lui Hristos transformă,

schimbă sensul sau înțelesul lemnului odios de tortură și chin, în cel de altar pe care se aduce suprema jertfă de ispășire: „Așa și Hristos, aducându-se (jertfă) odată, ca să ridice păcatele multora, a doua oară se va arăta fără de păcat celor ce îl așteaptă spre mântuire” (Evrei 9, 28). Și cum „jertfelnicul era lucru prea sfânt și tot ce se atinge de el se sfințează” (Leșirea 29, 37), tot astfel și crucea lui Hristos devine prin jertfa adusă pe ea un obiect aducător de sfințenie. Cei ce privesc spre crucea lui Hristos nu mai sunt stăpâniți de teama distrugătoare a sufletului, ci de bucuria și pacea sfințitoare și mântuitoare. De aici și cuvintele Apostolului: „Mie însă să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos” (Galateni 6, 14). Reprezentând

biruința asupra păcatului și a morții (Efeseni 2, 15-17; Coloseni 2, 14-15), crucea devine obiect de sfințenie și mântuire, aducătoare de putere și har: „Căci cuvântul crucii este nebunie pentru cei pieritori, iar pentru noi cei ce ne mântuim este puterea lui Dumnezeu” (I Corinteni 1, 18). De ce? Fiindcă crucea lui Hristos are un caracter mântuitor dat de faptul că prin moartea lui Hristos pe cruce, aceasta devine un laborator al învierii Sale, și prin El, al învierii noastre. Astfel, cinstim crucea ca puterea lui Dumnezeu care ni se oferă spre mântuire, spunând: „*Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne, și sfântă învierea Ta o laudăm și o mărim*”.

De aici vedem că venerarea sfintei cruci nu poate fi considerată idolatrie, cum afirmă creștinii aparținători cultelor neoprotestante, fiindcă „idolul nu este nimic în lume” (I Corinteni 8, 4), pe când crucea lui Hristos este o realitate, care reprezintă puterea lui Dumnezeu, pe măsură să aducă mântuirea lumii.

Pentru a înțelege mai bine deosebirea dintre cinstirea crucii mântuitoare și idolatrie, considerăm potrivit să precizăm că venerarea sau cinstirea sfintei cruci este un cult relativ, subordonat celui absolut, de adorare, pe care îl aducem numai lui Dumnezeu. Cultul îngerilor, al sfinților, al moaștelor, al icoanelor, la care se asociază și cel al crucii, este numit „cult de dulia”, sau de cinstire, de venerare. Le cinstim pe acestea, deoarece vedem în ele lucrarea lui Dumnezeu, sfințenia lui Dumnezeu, dar pe Dumnezeu îl cinstim pentru El Însuși, ca și creator și mântuitor al nostru. Cinstind „crucea prin care a venit mântuirea la toată lumea” îl cinstim pe Mântuitorul însuși și astfel cinstirea trece de la cruce la Cel răstignit pe ea, la patimile și învierea Lui. Așa se explică și faptul că însemnându-ne cu semnul crucii pronunțăm numele Sfintei Treimi, ceea ce înseamnă că mântuirea ne vine de la Sfânta Treime, iar crucea ne introduce în comuniunea ei.

Pentru acest motiv, crucea devine emblema creștinismului, vrednică de cinste, sfințită cu sângele Domnului, iar creștinii din cele mai vechi timpuri s-au numit „cinstitori ai crucii”. Reprezentând stema, sau steagul creștinismului, crucea va fi și „semnul Fiului Omului, care se va

arăta pe cer la cea de a doua Sa venire” (Matei 24, 30).

De aici rezultă caracterul duhovnicesc al crucii, în sens că fiecare cinstitor al ei trebuie să-și dovedească această calitate printr-o acțiune misionară de asumare mărturisitoare a crucii lui Hristos orientată spre mântuirea lumii, după cum sugerează metaforic poetul „Oastei Domnului”, fratele Traian Dorz, în una din poeziile sale: „*Ia jugul lui Hristos pe umăr, și trage lângă El arând / chiar dacă semeni numa-n lacrimi și umbli numai sângerând / ... I-ai sarcina și-o du alături și simte-o apăsând din greu... / Ia-ți crucea ta și-I mergi pe urme tăcând și mulțumind ca El, / iubește, roagă-te și răbdă urmând dumnezeiescu-I țel! / Hristos cel Sfânt te va cunoaște nu după numele ce-ți pui, / ci după ranele-ndurate sub crucea ta și Crucea Lui...*”

În concluzie, așa cum Hristos ca mântuitor al nostru nu poate fi conceput în afara jertfei de pe cruce, tot astfel nici crucea nu poate fi venerată decât ca altarul jertfei lui Hristos, încât pe drept cuvânt putea spune poetul Traian Dorz că Hristos și crucea sunt două realități organice și funcționale legate între ele, încât: „*nici Hristos fără cruce, nici cruce fără Hristos!*”

SFÂNTA SCRIPTURĂ – INIMA TEOLOGIEI

Diacon dr. Alexandru Dan Adam

Sfânta Scriptură sau Biblia este o colecție de cărți, scrisă sub insuflarea Duhului Sfânt, de diverse persoane, în locuri și veacuri diferite. Prin această *Bibliotecă a lui Dumnezeu* ni se descoperă istoria iubirii dumnezeiești față de ființa umană, hărăzită să fie chip și chemată să își împlinească sensul deplin, prin sfințirea propriei umanității și prin ridicarea la asemănarea cu Creatorul ei.

Cuvintele Sfintei Scripturi păstrează în memoria vie a Bisericii și a istoriei umane, urmele pașilor lui Dumnezeu, întipărend urcușul de cunoaștere și de dezvăluire pe care omul îl realizează ca pe un proces progresiv. În Vechiul Testament, Dumnezeu vorbește cu protopărinții noștri nemijlocit, apoi istoria poporului ales este presărată cu viziuni profetice și cu teofanii mărturisitoare ale dumnezeirii. În Noul Testament ni se

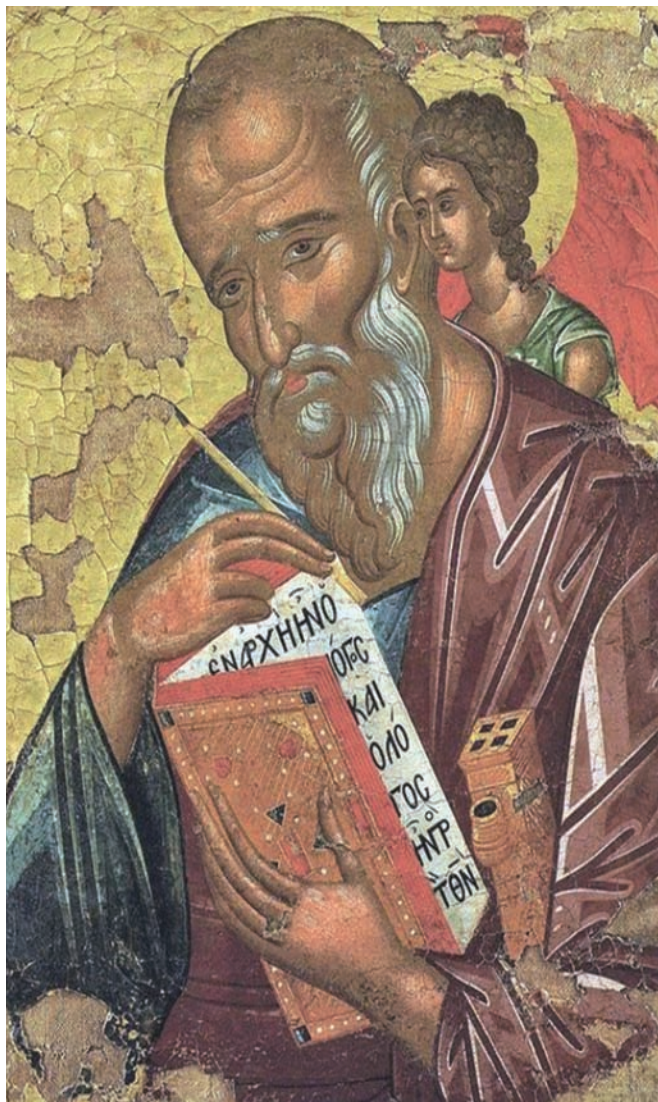
arată plenar Dumnezeu – Omul, Fiul cel din veci al Tatălui, Îtrupat, Răstignit și Înviat, adeverindu-se astfel plinirea Planului dumnezeiesc de restaurare a creației. Ambele Testamente cuprind adevăruri de credință, porunci, învățături și relatări istorice care au ca scop mântuirea omului aflat în pelerinajul său către eshaton, dar, mai cu seamă, cele două Testamente descriu povestea de dragoste dintre Dumnezeu și coroana creației sale, omul. Colecția Veterotestamentară este o revelație pregătitoare sau, după cum afirmă Sfântul Apostol Pavel, „un pedagog către Hristos” (Galateni III, 24), pe când Noul Testament este desăvârșirea în Hristos a tot ceea ce Legea și Proorocii au spus. (cf. Matei V, 17). Și fără dubiu, unul din cele mai importante pelerinaje pe care creștinul îl poate face în viața sa este cel al citirii, al aprofundării și al căutării înțelesurilor adânci

ale Scripturii. Această incursiune spirituală, prin *Cartea lui Dumnezeu*, contribuie esențial la conturarea profilului duhovnicesc al fiecărui om dornic să scruteze cu mintea sensurile cele mai înalte, Scriptura fiind piatra de căpătâi și inima cunoașterii Teologice. Ea rămâne izvor inepuizabil al Învățăturii de credință. Toată viața Bisericii, dogmele și spiritualitatea ei, au ca etalon și temelie Sfânta Scriptură, în care se oglindește în mod deplin Chipul lui Dumnezeu.

Putem observa, de asemenea, că textul Sfințelor Scripturi devine Vocea întipărită în slovă care ne invită mereu la comuniunea cu Dumnezeu.

Dacă în rugăciune omul adresează cuvânt către Dumnezeu, prin Scriptură, Dumnezeu grăiește omului. Ceea ce înseamnă că avem în față un text informativ, ce ne edifică gnoseologic, dar care este, în același timp, și unul transfigurativ, fiindcă ne trasează un itinerar duhovnicesc și o cale de a trăi în mod concret credința. Așa se face că deși Scripturile au fost scrise în contexte diferite, ele nu aparțin doar aceluși timp, fiindcă au fost citite și interpretate de-a lungul secolelor, iar înțelesurile, mesajul dumnezeiesc și conținutul lor răspund și în prezent interogațiilor adânci ale ființei umane. Și astăzi, când citim Evanghelia sau Scriptura în întregul ei, avem conștiința și suntem încrezători că din ea putem discerne Glasul lui Dumnezeu care ne vorbește acum.

E drept că, pentru a înțelege corect și deplin sensul textului biblic, este important să cunoaștem circumstanțele istorice, însă, pe lângă această înțelegere precisă, trebuie să recunoaștem că textul rămâne viu, deschis, inepuizabil, contemporan deodată cu timpul în care a fost scris, dar și cu vremea citirii sale¹.

De aceea, pentru Biserica Ortodoxă, Biblia sau Sfânta Scriptură rămâne Cuvânt eternizat al Lui Dumnezeu, dimpreună cu întreaga Sfântă Tradiție, în sânul căreia a apărut, s-a păstrat și s-a propovăduit, fiind tâlcuită sub semnul orizontului larg, profund și îndumnezeit al Sfinților Părinți. Așadar, această *Carte a cărților* constituie fundamentul cunoașterii Teologice, fibra credinței și tezaurul pnevmatic ce călăuzește și împlinește omul, dimpreună cu veacurile, în Dumnezeu.

„Cercetați Scripturile ... căci acelea sunt care mărturisesc despre Mine” (Ioan 5, 39).

¹ Pr. Andrew Louth, *Introducere în credința ortodoxă*, trad. D. Mirșanu, Ed. Doxologia, Iași, 2014, pp. 36-37.

SFINȚENIA MINȚII SAU „A GÂNDI” (PHRONEIN) ORTODOX

– „a gândi (*phronein*) la fel unii pentru alții, după Iisus Hristos” (Rom. 15, 5)

Phronema (‘înțelepciunea practică’) este Tradiția ca un ‘continuum al experienței’

Preot dr. Nichifor Tănase

Terminologic, *phronema* provine de la cuvântul grec *phren*, originile termenului fiind incerte, în greaca homerică *phren* se referă la ‘diafragmă’¹, care era considerat a fi locul intelectului și al activității spirituale. Filosofii greci din perioada clasică au limitat cuvântul *phren* la înțelesul său fizic, derivând, în schimb, termenul de *phronesis* pentru legătura dintre gânduri și acțiune, separându-l totuși de termenul înțelepciune (*sophia*), care este strict o căutare intelectuală.² Pentru asceții creștini, însă, acea înțelepciunea practică a deșertului sau *phronesis*, s-ar putea traduce drept o ‘înțelepciune a smereniei’. Pentru a ilustra această dimensiune ascetică la Părinții pustiei, exprimată sub forma unei sfaturi practice, să apelăm la o apoteogmă a avvei Macarie: „Un frate s-a dus la avva Macarie Egipteanul și l-a rugat: «Avva, spune-mi un cuvânt». Bătrânul îi zice: «Du-te în cimitir și ceartă morții!». Fratele s-a dus, i-a certat și a aruncat cu pietre, apoi s-a întors să-i spună bătrânului (că a îndeplinit porunca). Acesta l-a întrebat: «Și ce ți-au spus?». «Nimic». Bătrânul îi zice: «Du-te iarăși mâine și laudă-i». Fratele s-a dus și i-a laudat făcându-i «apostoli», «sfinți», și «drepti». Apoi s-a întors la bătrân și i-a zis: «I-am laudat». El l-a întrebat: «Și nu ți-au răspuns nimic?». Fratele a zis: «Nu». Bătrânul îi zice: «Ai văzut, așadar, cât i-ai certat și cât i-ai laudat, iar ei nu ți-au spus nimic. La fel și tu, dacă vrei să te mântuiești, fii mort, neluând în

seamă nici nedreptatea oamenilor, nici lauda lor, precum morții. Astfel vei putea să te mântuiești».³

Phronesis, tradus în latină ca *prudentia*, este, așadar, „o virtute exercitată practic”⁴, fiind inclusă între cele patru virtuți cardinale alături de curaj, dreptate și cumpătare. Însă, dintre ele, numai *phronesis* e socotită de Aristotel a fi intelectuală, în timp ce stoicii o clasifică a fi o știință.

Phronesis în Sfânta Scriptură

În Vechiul Testament, *phronesis* este considerată o caracteristică a divinității: „prin înțelegere (*phronesis*) a întemeiat cerurile” (*Pilde* 3, 19),

„înțelepciunea Lui este nemărginit de adâncă” (*Isaia* 40, 28). Dacă în era clasică grecii nu separau

¹ O partiție musculară în formă de cupolă care separă toracele de abdomen și care joacă un rol major în respirație.

² Gerhard Friedrich, Geoffrey W. Bromiley, *The Theological Dictionary of the New Testament* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1988), 9:220, pentru Platon *phronesis* reprezenta starea corectă a intelectului, din care derivă toate calitățile morale, în timp ce pentru Aristotel *phronesis* era o cunoaștere neprețuită, o înțelegere morală care poate oferi sfatuire pentru o viață morală bună (înțelepciunea practică). La Părinții Răsăriteni folosirea termenului *phronesis* reflectă ideea de gând, scop, voie, credință, doctrină și opinie; cf. G.H.W Lampe, *A Patristic Greek Lexicon* (Oxford: Clarendon, 1991), 1490-1491. Cu toate acestea, un stil de viață moral nu demonstrează o *phronema* ortodoxă.

³ Avva Macarie Egipteanul 22, în *Patericul sau Apoteogmele Părinților din Pustiu*, Colecția alfabetică, trad. de C. Bădiliță, ed. a III-a, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 220-221.

⁴ Barbara Cassin, Steven Rendall et al., *Dictionary of Untranslatables: A Philosophical Lexicon* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2014), 778.

phronesis în dimensiunea sa intelectuală, de comportament etic și moral, aceiași conexiune o reflectă și *Septuaginta* ('bunătatea', 'înțelepciunea' sau 'înțelegerea' lui Dumnezeu). Lipsa de discernământ (*aphronon* sau *aphronestatos*) e antinomic redată prin intermediul negației: „Și am zărit printre cei lipsiți de minte, am văzut un tânăr fără pricepere (*aphronon*)” (*Pilde* 7, 7) sau „Cine este neînțelept să intre la mine! Și celor lipsiți de buna-chibzuială (*aphronestatos*) le zice: Veniți și mâncați din pâinea mea și beți din vinul pe care l-am amestecat cu mirodenii. Părăsiți neînțelepciunea (*aphronesen*) ca să rămâneți în viață și umblați pe calea cea dreaptă a priceperii” (*Pilde* 9, 4-6). În Noul Testament, de asemenea, Mântuitorul folosește verbul *phroneo* pentru a-l mostra pe Petru: „Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îți ești; că nu cugeți (*ou phroneis*) cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor” (*Matei* 16, 23), referindu-se la o atitudine spirituală care nu este corectă și care se reflectă în comportamentul acestuia. Însă, întâlnim și în limbajul comun al părintelui față de copil atenționarea „fii (cu) minte!” (ca o trimitere, așadar, la semnificații similare termenului *phronema*). De asemenea, Sfântul Pavel îi îndemna pe creștini să obțină o *phronema* corectă: „Căci cei ce sunt după trup cugetă (*phronousin*) cele ale trupului, iar cei ce sunt după Duh, cele ale Duhului. Căci dorința cărnii (*phronema*) este moarte dar dorința (*phronema*) Duhului este viață și pace; Fiindcă dorința (*phronema*) cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate” (*Romani* 8, 5-7).

În înțelepciunea sa ascetic-duhovnicească avva Orsisi ne descrie un astfel de om al faptei și experienței duhovnicești în persoana dreptului Iosif din Egipt: „O cărămidă nearsă, așezată la temelie a unei case, aproape de râu, nu rezistă nici o zi, iar dacă e arsă, se face ca o piatră și rezistă. Așa este și omul care are cugetul trupesc și nu s-a ars ca Iosif, în frica lui Dumnezeu: se sfărâmă îndată ce ajunge conducător. Căci multe sunt ispitele unora ca aceștia, fiindcă sunt în mijlocul oamenilor. Deci, bine este cineva, ca după ce își va cunoaște măsurile sale să fugă de răutatea stăpânirii. Cei tari în credință neclintii sunt. Pentru însuși sfântul Iosif de va voi cineva să vorbească, zice că nu a fost pământesc. Cu câte a fost ispitit și în ce fel de țară, unde nu era atunci urmă de cinstirea lui Dumnezeu? Însă Dumnezeu părinților lui era cu dânsul și l-a scos din tot necazul și acum este cu părinții săi întru Împărăția cerurilor. Și noi, cunoscând măsurile

noastre, să ne nevoim, căci numai așa vom putea scăpa de judecata lui Dumnezeu”⁵.

În *Romani* 15, 5 Sfântul Apostol Pavel folosește termenul *phronema* pentru a promova ideea unității în gândire: „Iar Dumnezeu răbdării și al mângâierii să vă dea vouă a gândi (*phronein*) la fel unii pentru alții, după Iisus Hristos”⁶ și în *Filipeni* 2, 2-11, avem o trimitere asemănătoare: „Faceți-mi bucuria deplină, ca să gândiți la fel, având aceeași iubire, aceleași simțiri, aceeași cugetare (*phronete*). Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din slavă deșartă, ci cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinstire decât el însuși, să nu caute nimeni numai ale sale, ci fiecare și ale altuia. Gândul (*phroneite*) acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus”⁷. *Phronema* este aproape sinonim cu bine-cunoscutul termen „mintea lui Hristos” (1 *Corinteni* 2, 16),⁸ deși cuvântul pe care Pavel îl folosește aici este de *nous*. Sfântul Apostol Pavel subliniază faptul că lucrările duhovnicești pot fi înțelese numai de către oameni duhovnicești. Pentru Sf. Ioan Gură de Aur, care comentează acest text paulin, „omul psihic nu poate cunoaște cele dumnezeiești... iară noi avem mintea (gândul) Domnului, adică avem mintea duhovnicească, dumnezeiască, și nimic omenesc neavând în ea. Nu Platon, și nici Pitagora, ci Însuși Hristos ne-a așezat în cugetul nostru cele ale sale” (*Omilia* VII, 9 la *Epistola I Corinteni*).⁹

Phronema implică, așadar, nu doar a justă atitudine mentală, ci întregul mod de viață. Părintele George Nicosin descria cum elementele vieții creștinismului primar se combinau într-o formă specifică de *phronema*: „cuprindea un duh scripturistic, tradițional, doctrinal, istoric care se

⁵ Despre avva Orsisi, 1, în *Patericul sau Apotegelele Părinților din Pustiu*, Colecția alfabetică, trad. de C. Bădiliță, ed. a III-a, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 258.

⁶ *Romani* 12, 2-3: „Și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit. Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței”.

⁷ „Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, Ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și L-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl” (*Filipeni* 2, 6-11).

⁸ „Căci cine a cunoscut gândul (*noûn*) Domnului, ca să-l învețe pe el? Noi însă avem gândul (*noûn*) lui Hristos” (1 *Corinteni* 2, 16).

⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Tâlcuiri la Epistola Întâi către Corintheni* (Sophia, 2005), p. 89-90.

reflecta existențial în viața liturgică a creștinului”¹⁰, o atitudine auto-sacrificială sau de jertfire de sine derivată din revelația Cuvântului. Astfel, *phronema* nu poate fi complet definită sau explicată, ci trebuie simplu acceptată ca realitate de către creștinii ortodocși, ca certitudine despre adevărul credinței lor, care nu poate fi conținută ligvistic sau surprinsă prin alte formulări, ci rămâne nediminuată și vibrantă de-a lungul vieții, printr-o permanentă verificare experiențială zilnică. Este propria noastră experiență a vieții în Hristos în interiorul Bisericii, care ne confirmă pe noi în adevărul ei. *Phronema este Tradiția* ca un ‘continuum al experienței’.¹¹ Iar Părinții Biserici au ajuns să înțeleagă termenul compus de *sōphrosynē* apt pentru a fi aplicat rigorismului ascetic, în lupta binelui împotriva răului.

Sfințenia minții („safirul albastru”) – curățirea minții (*nous*) prin rugăciune

Unul dintre idealurile vieții creștine este și atingerea stării de sfințenie a minții, care nu va putea realiza niciodată prin intermediul rațiunii sau al gnozei, ci doar prin asceză și rugăciune. În general, creștinismul ortodox nu folosește raționamente deductive pentru a apăra sau explica credința, nici nu intenționează să rezolve conflictele dintre credință și rațiune. Însă, teologia ortodoxă nici nu respinge contribuția intelectului uman, precum ea nu repudiază știința ori educația. Sfinții Părinți erau, de altfel, raționali în argumentația lor împotriva ereziilor, deși nu se bazau exclusiv pe raționamentul deductiv pentru a rezolva probleme teologice.¹² Ei discutau despre importanța intelectului uman în înțelegerea cu privire la Dumnezeu, atunci când acest intelect (*nous* – capacitatea minții umane de a-L contempla pe Dumnezeu) este iluminat cu adevărat prin rugăciune. Sfințenia minții nu este contrară folosirii rațiunii, aceasta din urmă fiind parte a chipului lui Dumnezeu din noi. Astfel, ‘rațiunea’ și ‘sfințenia’ minții nu sunt realități opuse, din moment ce chiar rațiunea oferă posibilitatea de a transpune în cuvinte experiența spirituală. Evitarea raționamentului deductiv (acea gândire dialectică care necesită premise inițiale) a contribuit

¹⁰ George Nicozisin, *The Road to Orthodox Phronema* (Brookline, MA: Holy Cross Orthodox Press, 1977), xiii. Creștinismul primar își exprima astfel propria ‘teologie’ cu mult înainte de promulgarea doctrinei, crezului și canoanelor. Trăia în primul rând ca Tradiție, iar cele patru dimensiuni (scripturistică, tradițională, doctrinară și istorică) deveneau stâlpi care susțineau *phronema*, a cărei expresie devenea viața liturgică.

¹¹ Arhim. Vasileios, *What is Unique about Orthodox Culture?* (Montreal: Alexander Press, 2001), p. 72.

¹² Petern Bouteneff, *Sweeter than Honey: Orthodox Thinking on Dogma and Truth* (Crestwood, NY: St. Vladimir’s Seminary Press, 2006), p. 51.

chiar la păstrarea unității teologice ortodoxe. Părinții Greci erau educați în filosofie și îi foloseau terminologia, desigur având o atitudine prin care nici nu respingeau filosofia, dar nici nu o ridicau la o înălțime prea mare. Așadar, Părinții teologizau în maniera pescarilor, iar nu a lui Aristotel, predicând, de fapt, un Mesia crucificat (1 Cor. 1, 23-24), însă, datorită slăbiciunii minții umane și a conflictului inerent dintre gândirea rațională și adevărul evanghelic antinomic, ei căutau aprioric o experiență duhovnicească a adevărului reală și profundă. Pe măsura maturizării spirituale exista și o mișcare ascendentă (*anabasis*) sau a unei înțelegeri graduale. Aceasta nu înseamnă că teologia sau gândirea ortodoxă este anti-intelectuală, ci doar că științele sociale nu pot surprinde adevărul despre Dumnezeu, Cel care nu poate fi înțeles sau analizat ca parte a realității create, iar această metodologie este fundamental antropocentrică. Se neglijează participarea personală și se merge în schimb spre „clarificări” logice, argumente raționale și categorii logice pentru a demonstra existența lui Dumnezeu.¹³ Sfinții Părinți spuneau adeseori cum credința este revelația lui Dumnezeu față de om. În inimile purificate credința vine prin *theoria* și experiența revelației. Insistența ortodoxă este în direcția păstrării Tradiției, mai degrabă decât spre o dependență față de raționamentul uman deductiv. La sinodul din 1439 de la Florența latinii își prezentau argumentele raționale în vederea susținerii poziției lor, în timp ce ortodocșii răspundeau prin citate din tradiția apostolică. Convingerea constantă a latinilor era că ei câștigau întotdeauna disputa, în timp ce pentru Răsăriteni nici-un argument latin nu atingeja inima problemei.¹⁴ Ei respingeau argumentele latinilor nu pentru că erau iraționale, ci pentru că lezaau integritatea Tradiției apostolice.

Pentru dobândirea unei *phronema* ortodoxe este necesară o prealabilă curățire a minții (*nous*) prin rugăciune, care conduce la o cunoaștere a lui Dumnezeu „în Duh și Adevăr” (Ioan 4, 23). În textul de la 1 Corinteni 3, 1-3, aflăm că, în lipsa unei *phronema* potrivite (nu erau duhovnicești, ci „carnali”), Sfântul Apostolul Pavel le vorbea doar la un nivel elementar. Le lipsea „mintea lui Hristos” (1 Corinteni 2, 16) care este, de asemenea, *mintea* Bisericii. Opusul ei ar fi o viață seculară (realitatea păcatului) contrară vieții duhovnicești.

Deși termenul *nous* avea înțelesul grecesc comun de ‘intelect’ sau ‘minte’, în creștinism el

¹³ Hierotheos Vlachos *The Mind of the Orthodox Church* (Levadia: Birth of the Theotokos Monastery, 1998) p. 207.

¹⁴ Eugenia Scarvelis Constantinou, *Thinking Orthodox. Understanding and Acquiring the Orthodox Christian Mind* (Chesterton, Indiana: Ancient Faith Publishing, 2020) p. 67-68.

dobândește un conținut aparte, referindu-se nu la o lucrare rațională a minții, ci la partea sufletului care permite persoanei umane să-L cunoască pe Dumnezeu, adică cea mai curată sau pură parte a sufletului, „ochiul” sufletului. Evagrie în *Reflecțiile* (*Skemmata*) sale face o descriere despre cum arată mintea în starea ei de sfințenie, care e, de fapt, starea ei firească sau naturală: „2. Dacă vrea cineva să vadă starea minții [*nous*], să se lipsească de toate înțelesurile [*noēmata*], și atunci o va vedea asemenea unui safir sau culorii cerului [*Iș 24, 9-10*]¹⁵; a face aceasta e cu neputință fără nepătimire, căci e nevoie de conlucrarea lui Dumnezeu care să-i insuflă lumina înrudită [*syngenes phōs*]. 3. Nepătimirea [*apatheia*] e o stare liniștită a sufletului rațional alcătuită din blândețe și din cumințenie. 4. Starea minții [*nou katastasis*] este o înălțime inteligibilă ce se aseamănă culorii cerului [*Iș 24, 9-10*], peste care la ceasul rugăciunii survine lumina Sfintei Treimi”.¹⁶ Pentru a avea acest răspuns, Evagrie va face o călătorie până la Ioan din Lycopolis, văzătorul din Tebaida: „Despre această lumină eu și robul lui Dumnezeu Ammonios am vrut să aflăm de unde anume este, și l-am întrebat pe sfântul Ioan al Tebaidei dacă natura minții [*nous*] e luminoasă și lumina se revarsă din ea, sau dacă pe aceasta o luminează ceva care strălucește de altundeva; iar el a răspuns zicând: Nu este om care să poată deosebi aceasta, și fără harul lui Dumnezeu mintea [*nous*] nu se poate lumina în rugăciune înainte de a fi eliberată de mulții și cumpliții vrăjmași care lucrează cu sârg pierzania ei: Inima mea s-a tulburat, părăsindu-m-a virtutea mea și lumina ochilor mei nici aceasta nu este cu mine [*Ps 37, 11*].”¹⁷ Acest text ilustrează

¹⁵ Leșire 24, 9-10: „Apoi s-a suit Moise și Aaron, Nadab, Abiud și șaptezeci dintre bătrânii lui Israel. Și au văzut locul unde stătea Dumnezeu lui Israel; sub picioarele Lui era ceva, ce semăna cu un lucru de safir, curat și limpede ca seninul cerului”.

¹⁶ *Reflecțiile lui Evagrie (Skemmata)* [I. Capitole gnostice] & 2-4, în Evagrie Ponticul, În luptă cu gândurile. Despre cele opt gânduri ale răutății și Replici împotriva lor (Sibiu: Deisis, 2006), p. 351 (& 2 și 4 sunt citate și de Sf. Grigorie Palama în *Epistola-tratat către monahia Xenia*).

¹⁷ *Antirrhethikos* 6, 16 (Împotriva gândurilor demonului akediei), în Evagrie Ponticul, În luptă cu gândurile. Despre cele opt gânduri ale răutății și Replici împotriva lor (Sibiu: Deisis, 2006), p. 303. Evagrie nu menționează cu numele lor pe asceții faimoși contemporani lui (excepție doar cei doi Macarie, povățuitorii săi spirituali - Macarie Egipteanul și Macarie Alexandrinul), însă îl citează de mai multe ori ca autoritate în materie de viață ascetică pe Ioan - zis „profetul” - din Lycopolis, în Tebaida. Datorită lui Palladios știm că Evagrie, povățuitorul său, era dornic să-l întâlnească personal pe Ioan și să aibă o cunoaștere mai amănunțită despre modul său de viață (*politeia*). Și-l trimite, în acest sens, pe Palladion să facă o călătorie de optsprezece zile ca să împlinească dorința povățuitorului său. Palladion ne asigură că la două luni de la întoarcerea sa, Evagrie s-a dus să-l vadă personal pe Ioan, care era fără îndoială și el curios să-l întâlnească pe acest monah

lupta împotriva gândului akediei care tulbură starea minții și, cum spune Evagrie, „la vremea rugăciunii întunecă în ochii săi sfânta lumina”.

Concluzie: *Phronema* ortodoxă - o minte modelată de prezența Duhului Sfânt, prin participare la viața Bisericii

Adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu se obține prin purificarea intelectului (*nous*), care crește astfel în cunoașterea lui Dumnezeu prin experiență spirituală, nu prin raționament dialectic, iar la vremea rugăciunii mintea (*nous*) devine templu al luminii Sfintei Treimi. Prin cădere acest *nous* este întunecat, însă, prin iluminare acesta poate atinge unirea cu Dumnezeu sau *theosis*.¹⁸ Taina Sfântului Botez mai este numită și „sfântă iluminare”, deoarece restaurează capacitatea omului de a-l cunoaște pe Dumnezeu. Prin Botez și Mirungere primim Duhul Sfânt care trăiește și lucrează în interiorul nostru și prin care noi putem crește în această cunoaștere a lui Dumnezeu, care este o experiență directă care se produce prin participarea la harul divin.

Așa cum am văzut, Sfântul Pavel folosește *phronema* în *Romani* 8, 5 pentru a explica modul în care cei care își trăiesc viața după trup își setează mintea conform lucrurilor carnale, iar cei care trăiesc viața după Duhul își conformează mintea după lucrările Duhului. Astfel, a avea mintea lui Hristos și mintea Bisericii înseamnă să trăiești o viață condusă de Duhul Sfânt. Hristos, înainte de Înălțarea Sa la cer nu ne-a oferit scripturi, canoane ori definiții, ci a suflat pe Duhul Sfânt peste ucenicii Săi (*Ioan* 20, 22), iar mai apoi peste întreaga Biserică (*Fapte* 2). Sfântul Duh luminează, sfințește viața noastră și actualizează în ea viața în Hristos. Pe măsură ce participăm mai deplin în viața Bisericii, dobândim o *phronema* ortodoxă, o minte modelată nu de către influența lumii, ci de către prezența Duhului Sfânt. O minte „carnală”, potrivit sfântului apostol Pavel, nu se referă la o categorie a păcatelor „trupești”, ci la întreaga viață a ființei umane care nu este inspirată de Duhul Sfânt sau care nu participă în întregime la viața Bisericii, printr-un angajament total.

erudit cunoscut în tot Egiptul. Se pare că Palladios a adus, așadar, chiar o „invitație” din partea lui Ioan de Lycopolis, atât de pozitivă, încât și Ammonios, călugărul „origenist” numit „Parotes” (pentru că-și tăia ureche pentru a evita episcopatul), s-a alăturat pritenului său Evagrie în această călătorie. Vezi, Gabriel Bunge, *Rugăciunea în Duh și Adevăr. Filosofia și teologia capitolelor Despre Rugăciune ale avvei Evagrie Ponticul și spiritualitatea Părinților pustiei* (Sibiu: Deisis, 2015), p. 107-109.

¹⁸ Douglas E. Christie, *The Blue Sapphire of the Mind: Notes for a Contemplative Ecology* (Oxford University Press, 2012), p. 32-34.

PERSONALITĂȚI ECLEZIASTICE DIN CIMITIRUL ORTODOX ROMÂN AL LUGOJULUI*

Preot Cristian Cerbu

Cimitirul ortodox român al Lugojului rămâne pentru posteritate o dovadă vie a existenței valorilor artei, culturii și spiritualității românești pe plaiurile bănățene și nu numai, întrucât aici își dorm somnul de veci personalități marcante din istoria Banatului și a întregii țări care s-au remarcat prin credință, curaj și devotament, dar și prin activitatea pe care au desfășurat-o întru slujirea aproapelui.**

În cele ce urmează vom evoca două personalități lugojene care s-au remarcat prin tot ceea ce au realizat în timpul vieții atât pe plan spiritual – eclezial, patriotic și cultural – social.

Preotul profesor dr. Petru Barbu (1864 – 1941)

Dr. Petru Barbu a văzut lumina zilei la Lugoj, la data de 7 mai 1864, fiind primul din cei 11 copii ai lui Lazăr (Hazi) Barbu și ai Ilcăi Barbu, aceștia fiind „maistori” din breasla meseriașilor

lugojeni¹. Sub atenta îndrumare a părinților, a urmat școala primară – elementară Greco-ortodoxă română (școala din curtea bisericii mari), după care își continuă studiile la liceul maghiar din Lugoj. Drumul studiilor liceale este completat de către tânărul Petru Barbu și la alte licee din țară: Beiuș, Blaj și Brașov. La vârsta de 20 ani, în anul 1884, promovează examenul de maturitate, înscriindu-se la Facultatea de Teologie din Cernăuți, unde dă dovadă de multă sârguință și conștiinciozitate, obținând titlul de doctor în teologie în anul 1861. Pentru a putea profesa ca dascăl, pe lângă studiile de teologie și lucrarea de doctorat, teologul Petru Barbu își îmbogățește aria curriculară în domeniul pedagogiei cu studii în afara granițelor țării, la Viena, Graz și Berlin. Se întoarce pe plaiurile bănățene pentru a-și pune în practică toate cunoștințele acumulate în anii de studii. În anul 1895 este hirotonit diacon, iar în anul 1908, preot.² Cariera de cărturar, dascăl și scriitor debutează în anul 1892 prin numirea sa ca redactor al revistei „Foaia Diecezană” din Caransebeș pe care o coordonează până în anul 1908, fiind apoi numit profesor la Institutul teologic și pedagogic diecezan, unde a predat mai multe materii³. Ca teolog și dascăl a fost cunoscut nu doar în Caransebeș ci și în alte orașe din țară. Spre pildă, la Lugoj, se numără

¹ *Prima parte a acestui articol a apărut în revista „Învieră”, nr. 108/ iulie 2021, p.30;

** În articolul precedent s-a strecurat o informație eronată, potrivit căreia ambii părinți ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel își dorm somnul de veci în cimitirul lugojean. Facem precizarea că în cripta familiei din acest cimitir se află rămășițele pământești ale mamei Preafericirii Sale (Stela Ciobotea), tatăl (Alexie Ciobotea) fiind înhumat în cimitirul mănăstirii Cernica de lângă București;

Cristian Ghinea – scriitor și jurnalist lugojean, <https://cristianghinea.wordpress.com/tag/petru-barbu/>

² Ibidem;

³ Pr.prof.dr. Sorin Cosma, *Preotul profesor dr. Petru Barbu (1864-1941)*, în „Mitropolia Banatului”, nr. 10 – 12/1981, p. 715;

printre membrii fondatori ai revistei „Drapelul”, fiind și colaborator al mai multor reviste cu caracter teologic, pedagogic, social și patriotic : „Candela” - Cernăuți; „Biserica și Școala” - Arad; „Foaia Pedagogică” - Sibiu; „Familia” și „Revista literară” - Oradea; „Societatea de mâine” - Cluj; „Gazeta Transilvaniei” - Brașov; „Tribuna” - Sibiu; „Luminătorul”, „Dreptatea” și „Banatul Românesc” - Timișoara; „Progresul” - Oravița; „Românul” - Arad; „Lumina” - Caransebeș. În cariera sa, dr. Petru Barbu se dovedește a fi un aprig apărător al valorilor naționale, iar lucrul acesta a atras după sine multă suferință. În anul 1908 este dispusă o anchetă din partea ministrului Appony, care-l scoate ca vinovat, pentru că împreună cu profesorul Iosif Bălan „au agitat pe elevi...”, împotriva legilor discriminatorii promovate de guvernul de la Budapesta.⁴ Este nevoit să părăsească Institutul teologic și toate funcțiile pe care le-a îndeplinit până atunci. Din anul 1908 îndeplinește vreme de 13 ani funcția de director al Băncii Poporale din Caransebeș, iar pe plan bisericesc funcția de epitrop al bisericii din Caransebeș timp de 15 ani, remarcându-se ca un bun organizator parohial prin parcelarea cimitirului, pe seama căruia a întocmit o hartă și o schiță.⁵

Vremurile întunecate din viața renumitului profesor au început să se stingă în anul 1918 când

este ales în funcția de vicepreședinte al Sfatului Național din Caransebeș, iar după numai un an, la data de 1 martie 1919 este repus în învățământ la Institutul teologic diecezan, devenind director al acestuia în anul 1920. Odată cu înființarea Academiei teologice din Caransebeș, devine primul rector al acestei instituții de învățământ teologic, funcție pe care o îndeplinește până la vârsta pensionării, la data de 1 martie 1937. Ultimii 4 ani din viață îi petrece la București, la fiica sa, unde moare la 7 martie 1941, fiind înmormântat la Caransebeș în data de 12 martie. În anul 1958 osemintele sale au fost strămutate la Lugoj și reînhumate în cripta capelei din cimitirul ortodox.⁶

Datorită meritelor deosebite pe plan social și bisericesc, Petru Barbu a fost ales membru al Congresului catehetic din Sibiu și membru al profesorilor de religie din București, în anul 1924.⁷ De asemenea, dr. Petru Barbu a lăsat un adevărat tezaur în domeniul teologic și didactic, alcătuit din mai multe manuale de istorie bisericească, catehetică, studiul Sfintei Scripturi, morală, liturgică, precum și îndrumări de metodică didactică pentru școli.

Preotul profesor dr. Petru Barbu rămâne peste veacuri un model de vrednic slujitor și

⁶ *Ibidem*, pag. 718;

⁷ Gheorghe Luchescu, Vasile Muntean, Victor Lăzărescu, *Spiritualitate lugojeană*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1993, p. 102;

dascăl demn, care a știut să-și păstreze candela faptelor bune mereu aprinsă, în ciuda greutăților și prigoanelor prin care a trecut.

Protopopul George Popovici (25 aprilie 1862 – 27 decembrie 1927)

Cel mai longeviv protopop din istoria Protopopiatului Lugoj: 40 ani de activitate. S-a născut la Cliciova, județul Timiș la data de 25 aprilie 1862 dintr-o familie de preoți. A făcut primii ani de școală în localitatea natală, după care a urmat cursurile liceale la Lugoj.

În anul 1881 obține diploma de bacalaureat, pornind mai departe cu studiile în domeniul teologiei, la Facultatea de Teologie din Cernăuți pe care o absolvă în anul 1885 obținând totodată și titlul de doctor în teologie. Pleacă apoi la studii în străinătate, la Viena, unde frecventează cursuri de teologie catolică și protestantă, filosofie și istorie.

În anul 1886 este chemat la Caransebeș de către episcopul de vrednică pomenire, Ioan Popasu, pentru predarea cursurilor de dogmatică la Institutul teologic. După doar un an, la data de 13 septembrie 1887 este ales protopop al Lugojului, cu toate că încă nu era nici căsătorit

și nici hirotonit. Capacitățile intelectuale și pregătirea teologică l-au recomandat pentru această demnitate eclesiastică, misiune pe care o îndeplinește cu multă dăruire și devotament până la sfârșitul vieții sale.

La data de 17 septembrie 1887, George Popovici se căsătorește cu Elena Ianculescu, fiica preotului Vasile Ianculescu din Jurești. Este hirotonit diacon și apoi preot, iar la data de 7 noiembrie același an primește hirotesia întru protopop sau protoprezbiter. Ajunge așadar în această funcție la vârsta de 25 ani, singurul protopop atât de tânăr din întreaga mitropolie a Transilvaniei din acea vreme.

În plan profesional, a desfășurat o bogată activitate publicistică, numele său regăsindu-se în nenumărate articole cu caracter teologic, istoric și politic publicate în revistele de renume din vremea sa: „Foaia Diecezană” (*Caransebeș*); „Luminătorul” (*Timi-șoara*); *Drapelul* (*Lugoj*), *Gazeta Transilvaniei* (*Brașov*). A colaborat la elaborarea *Enciclopediei Române* - pe parte bisericească.

În plan politic, protopopul George Popovici a fost membru de seamă al Partidului Național Român, iar după cinci ani în această calitate, devine președinte al acestui partid. În anul 1921 se implică în organizarea înființarea Partidului Național Liberal din Caraș-Severin, fiind ales președinte al acestei organizații.

Dr. George Popovici, a participat la alegerile parlamentare din 1906, fiind propus de Valeriu Braniște pentru circumscripția electorală Lugoj. Deși a câștigat alegerile, autoritățile de la Budapesta i-au contestat mandatul: „Apărarea împotriva contestării mandatului de la Lugoj al lui George Popovici a organizat-o Valeriu Braniște, în calitate sa de fost președinte al comitetului electoral român. Deși contestarea se făcuse în Parlament și nu la tribunal, cum prevedea legea votată în 1899, dr. Valeriu Braniște a adunat timp de 8 luni un imens material care demonstra validitatea mandatului lui George Popovici; totuși, acesta a fost anulat de către Parlamentul maghiar, pe motiv că frunza verde, purtată de către alegătorii români, era simbolul Daco-României, prin care s-ar fi atentat la existența statului maghiar”. Au fost organizate noi alegeri,

în februarie 1907. Dr. George Popovici, câștigând alegerile, a făcut parte din Parlamentul de la Budapesta.

În perioada Primului Război Mondial, odată cu intrarea României de partea Antantei, autoritățile au luat măsuri drastice împotriva dascălilor și preoților. Astfel, Ministerul Regal

de la Oradea Mare în data de în 12 octombrie în cadrul căreia au fost luate importante măsuri pentru Unirea Transilvaniei și Banatului cu România.

La Lugoj, la data de 10 iunie 1919, dr. George Popovici a organizat o adunare pe Câmpia Libertății la care au participat 70.000 de români

al Cultelor și Instrucțiunii Publice l-a suspendat din postul de învățător pe Ion Vidu, compozitor și animator al vieții culturale din Lugoj, pe motiv că era membru al Cercului Cultural „Oltul”, iar la percheziția făcută în casa sa „au fost găsite cărți menite să promoveze unirea tuturor românilor, precum și conștiința de unitate sub o dominație, și anume dependența de regele României”. Prin mai multe adrese, Episcopul Caransebeșului Miron Cristea i-a cerut protopopului George Popovici să intervină pe lângă membrii comisiei administrative de cercetare, ca aceștia să-l apere pe învățător „de toate acele învinuiri care ar fi fost forțate și fără temei... și care în împrejurări normale, inofensive (nu pe timp de război), nu i s-ar fi imputat ca acuze”. Cu toate intervențiile făcute de protopopul lugojean, patriotul român Ion Vidu a fost arestat și a fost eliberat abia în mai 1918. Protopopul lugojean a participat activ și la evenimentele din toamna anului 1918. Astfel, este prezent la Conferința Partidului Național Român

bănățeni care și-au manifestat dorința păstrării integrității Banatului.

Datorită meritelor sale deosebite dovedite ca intelectual și autor al mai multor scrieri, Academia Română, în anul 1909, l-a ales membru corespondent, iar Societatea istorică membru deplin. De menționat este faptul că protopopul George Popovici a reprezentat Protopopiatul Lugoj la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia la data de 1 decembrie 1918.

A fost o zi tristă în Crăciunul anului 1927: protopopul Lugoșului a închis ochii trupului său pentru totdeauna în noaptea dinspre marțea zilei de 27 Decembrie.

Propovăduind cu căldură, convingere și deopotrivă vervă, atât de la Altarul Bisericii, cât și de la Tribuna Parlamentului, teolog, politician și istoric, Dr. George Popovici a fost unul din cărturarilor de seamă ai Banatului de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX.

LA CENTENAR O CARTE-DIAMANT PENTRU „CATEDRALA MICĂ”

Conf. univ. dr. Ioan David

Rar mi-a fost dat, în ultima vreme, să-mi „cadă” în mână o lucrare editorială atât de complexă și minuțios elaborată. Este vorba de *Iosefinul ortodox. Contribuții monografice* (Ediția a doua, revăzută și adăugită), semnată de cărturarul neostenit, omul de spirit și de cultură, cercetătorul științific, scriitorul și publicistul preot dr. Ionel Popescu, vicar eparhial la Arhiepiscopia Timișoara și preot paroh la Parohia Timișoara Iosefin.

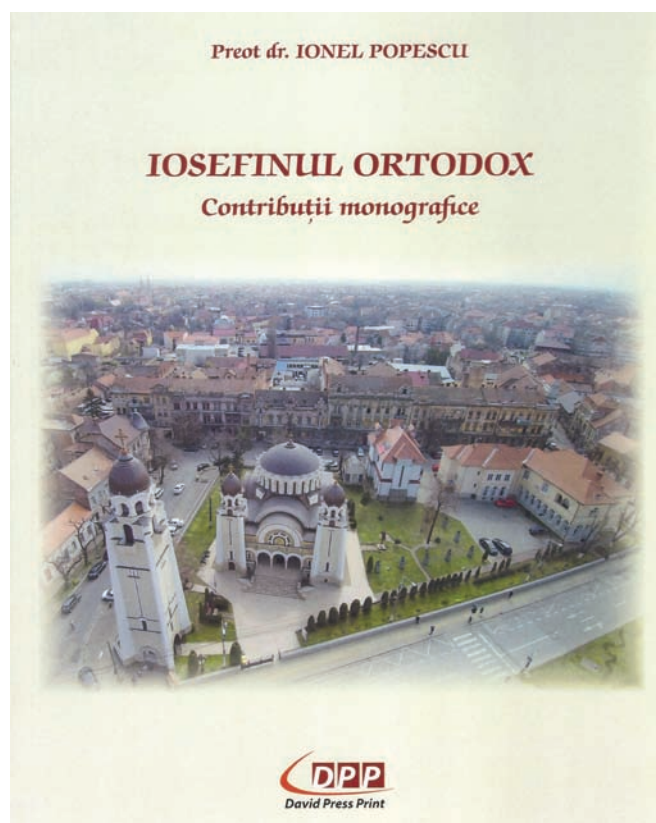
Evident, în urma afirmației, sunt dator cu argumente. Dacă ar trebui să le înșir, aici, pe toate, aş fi nevoit să mai adaug lucrării tot atâtea pagini câte măsoară cartea semnată de părintele dr. Ionel Popescu. Cer, aşadar, îngăduința

cititorului să mă opresc doar la câteva aprecieri din cele multe pe care aş putea să le aştern aici, cu deplină responsabilitate, în aceste șire.

În primul rând, este de remarcat caracterul profund documentar al cărții pentru a cărei realizare, autorul a consultat trei categorii de surse arhivistice, 20 de periodice, 31 de lucrări de specialitate și alte 54 de scrieri cu caracter general, acestea găsimu-se, în parte, în cele 585 de referințe bibliografice. Astfel, se explică bogăția de informații prezente în volum, evoluția acestora în spațiu și timp, începând cu momentul înființării parohiei și aducerea ei până în zilele noastre.

Este, de asemenea, de salutat ideea autorului de a aloca, în cuprinsul volumului, un capitol special destinat preoților și diaconilor, celor 23 de apostoli ai Bisericii Ortodoxe Românești, care s-au ostenit în parohie o lungă sau mai scurtă perioadă de timp, inclusiv celor care și astăzi slujesc în Casa Domnului din Parohia Iosefin, aflată în necuprinsul Împărăției Cerului. Fără a minimaliza importanța unuia sau altuia, toți laolaltă și în parte și-au dovedit priceperea și iscusința în actul preoției, rețin, în acest context, câteva nume de referință, care nu vor pieri nicicând din pantheonul Bisericii

Ortodoxe Române: preotul *Ioan Imbroane*, primul paroh al Iosefinului ortodox, cu o generoasă activitate duhovnicească, dar și una filantropică de netăgăduit; preotul *Ioan Olariu*, 57 de ani de preoție, din care 33 la Parohia Timișoara Iosefin, fondatorul și primul redactor-șef al publicației „Învierea” a Arhiepiscopiei Timișoara și apoi un statornic redactor, a publicat, în coloanele periodicului, zeci și zeci de articole, problematica principală fiind cea teologică; preotul dr. *Ionel Popescu*, cel care, în cei douăzeci de ani împliniți de cărmuire, a schimbat „fața” parohiei acestui minunat așezământ bisericesc, de numele căruia se leagă astăzi nenumărate și însemnate împliniri, printre acestea numărându-se existența Fundației „Ioan Olariu” și „Aleea perso-nalităților”, aflată pe lângă trotuarul ce face legătura între lăcașul de cult și casa parohială, cuprinzând șapte

busturi ale lui Ioan Imbroane, ctitorul bisericii, Emanuil Ungureanu, ctitorul parohiei, Victor Vlad, arhitectul lăcașului de cult, Iacob Marian, prim episcop, cel care a pus întâia dată problema înființării unei parohii și a unei școli confesionale românești în cartierul Iosefin, dr. Ioachim Miloia, slujitor al artei care a contribuit la extinderea ansamblului pictural din biserică, academicianul Sabin Drăgoi, personalitate remarcabilă a vieții muzicale din România, dirijor și mentor al corului parohial „Doina Banatului” și Anastasie Demian, cel care a pictat o parte însemnată din lăcașul de cult. Un cuvânt aparte, autorul cărții îl dăruiește diaconului-profesor Teodor V. Damșa, cel care a cunoscut regimul inuman al închisorilor comuniste și „principiile” școlii de „reeducare”. Cu toate chinurile îndurate, diaconul Damșa nu s-a lepădat nici măcar pentru o clipă de Biserică, rămânându-i fiu credincios până la apusul vieții.

Este, totodată, interesantă și inedită tehnica de elaborare a volumului, autorul, preotul dr. Ionel Popescu, pentru a pune în valoare întregul ansamblu bisericesc, folosește o tehnică ce aparține cinematografeiei: prim-planuri și secvențe. La început ne prezintă un panoramic (vezi capitolul *Înființarea parohiei ortodoxe române Timișoara Iosefin*, p. 13-22), înglobând câteva cadre importante, apoi vine cu obiectivul

aparaturii de filmat și zăbovește asupra unor „secvențe”, familiarizându-ne cu capela și casa parohială, pictura, corul parohial „Doina Banatului”, clopotele, tipografia și biblioteca, demisolul lăcașului de cult, cantina socială, comunitatea credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire, cu întreaga activitate filantropică și de cult. Semnatarul volumului, mergând pe aceeași tehnică, zăbovește, cu „obiectivul de filmat” asupra momentului Decembrie 1989, credincioșii aparținând parohiei au fost, deopotrivă, martori oculari și participanți activi la eveniment. Prețuirea și recunoștința Parohiei Ortodoxe Române din Timișoara – Iosefin față de eroii martiri s-au

concretizat prin înălțarea a două troițe în fața bisericii, prin „fântâna plângătoare” din clopotniță, tricolorul care împodobește strana din partea stângă a lăcașului de cult, dar mai cu seamă prin pomenirea lor la ieșirea cu Sfintele Daruri.

În final, „obiectivul” întâlnește în cale două capitole extrem de importante ce aduc un plus de valoare monografiei: *fotodocument* și *iconografie*, însumând o seamă de manuscrise ce țin de trecutul și prezentul bisericii, semnate de personalități marcante ale vieții culturale și duhovnicești și nu puține fotografii inedite ce evidențiază „foaia de parcurs” a acestei oaze de spiritualitate, pace și liniște sufletească. Practic, prin această metodă de cercetare și expunere, Biserica Ortodoxă Română din Iosefinul timișorean se prezintă cititorilor în întreaga sa splendoare până în amănunt.

Elaborată cu prilejul Centena-rului Bisericii – s-au împlinit o sută de ani de existență – și dăruită, deopotrivă, credincioșilor parohiei și cititorilor de pretutindeni, socot că lucrarea *Iosefinul ortodox. Contribuții monografice* (Ediția a doua, revăzută și adăugită), îmbracă forma unui diamant, pe care autorul, preotul dr. Ionel Popescu, l-a șlefuit, în timp, cu pricepere și dăruire, pe toate părțile posibile. Este și va rămâne o lucrare valoroasă, un util instrument de lucru pentru cercetătorul de mâine preocupat la ceea ce s-a întâmplat astăzi. Dacă ar exista recompensa felicitării cu eșarfă i-aș dăru-i-o semnatarului acestei cărți fără strop de reținere. Și pentru că nu există o astfel de posibilitate, nu-mi rămâne decât să-mi înclin respectuos fruntea în fața preotului dr. Ionel Popescu, pentru efortul imens depus în zămisirea acestui excepțional document editorial, ce va dăinui peste vremi și vremuri.

PIETROASA – BISERICĂ, ȘCOALĂ CONFESIONALĂ ȘI COMUNITATE

REPERE ISTORICE

prof. dr. Dumitru Tomoni

prof. Ioan Cipu

Se situează în extremitatea estică a județului Timiș, la poalele munților Poiana Ruscă, pe cursul superior al râului Bega, pe brațul denumit „Bega caldă”, între Curtea și Crivina de Sus, la 28 km de orașul Făget. Denumirea este legată de așezarea localității pe un loc pietros¹ și de îndeletnicirea localnicilor de a prelucra pietre de moară, aprovizionând aproape toate morile de apă din Banat, ultimele pietre de moară fiind confecționate în jurul anului 1950.²

De-a lungul anilor localitatea a fost consemnată în diferite forme: 1506 Petroca, 1510 Petroca, 1514

Petroza, 1617 Pijetroza, 1717 Petrovaz, 1772 Petrosa, 1828 Petrosza, 1913 Kőfalu³.

Prima atestare documentară a satului Pietroasa datează din 8 decembrie 1506⁴, când regele Vladislav al II-lea donează Beatricei de Frangepan, văduva lui Ioan Corvin, și fiicei sale Elisabeta domeniul Hunedoarei din care făceau parte și satele districtului Icuș, inclusiv satul

³ Iosif Pataki, *Domeniul Hunedoara la începutul secolului al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1973, p. 133; Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. 2, București, Editura Academiei, 1968, p. 43; Ioan Hațegan, *Dicționar istoric al așezărilor din Banat: sec. XI-XX. Atestări documentare și cartografice*, Timișoara, Editura Artpress și Banatul, 2013, p. 293

⁴ Pesty Frigyes, și după el Ion Lotreanu, Coriolan Suciu, Remus Crețan, Vasile Frățilă, Ioan Hațegan etc. au menționat anul 1514

¹ Remus Crețan, Vasile Frățilă, *Dicționar geografico-istoric și toponimic al județului Timiș*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2007, p. 310

² Muzeul Banatului, *Fond Miloia*, dosar Pietroasa

Petroca/ Pietroasa⁵. În 22 martie 1510, regele Vladislav al II-lea, după moartea Beatricei, donează lui George de Brandenburg, cetatea Hunedoara și domeniul aparținător⁶. La 1597, principele transilvan Sigismund Báthory donează satul Pietroasa lui Ștefan Torok, iar după moartea acestuia Gabriel Bethlen îl donează, în anul 1620, lui Ștefan Bethlen⁷. Localitatea nu apare în conscripția lui Marsigli (1690-1700), dar apare în conscripția din 1717 sub numele de Petrovaz, având 15 case și făcând parte din districtul Făgetului. În 1819 a fost donată familiei lui Matei Trattner, după care a trecut în proprietatea familiei Cika. În 1890, Pietroasa a primit statutul de reședință de comună, având 587 de locuitori.

În anul 1554 Pietroasa avea 16 de case, în 1569, 12 case, în 1579, 8 case⁸, în 1717 avea 15 case și în 1776, 38 case⁹. În anul 1869 avea 124 case și 657

locuitori, din care 651 ortodocși¹⁰; în 1880 avea 110 case și 525 locuitori, din care 519 ortodocși¹¹; în 1900 avea 121 case și 597 locuitori, din care 568 ortodocși¹²; în 1910 avea 114 case și 577 locuitori, din care 557 ortodocși¹³; în 1930 avea 496 locuitori, din care 489 ortodocși¹⁴; în 1992 avea 357 locuitori, din care 315 ortodocși¹⁵; în 2002 avea 366 locuitori, din care 273 ortodocși¹⁶; în 2011 avea 359 locuitori, din care 254 ortodocși¹⁷.

Din punct de vedere administrativ, în secolul al XVI-lea făcea parte din districtul Icuș/Margina, la sfârșitul secolului al XVII-lea făcea parte din districtul Făgetului¹⁸, după instaurarea stăpânirii habsburgice în Banat aparținea districtului Lugoj și cercului administrativ Făget¹⁹, în 1779 făcea parte din comitatul Caraș, plasa Căpâlnaș²⁰, iar după 1881 din comitatul Caraș-Severin, plasa Făget. De la 1919 face parte din județul Caraș-Severin, plasa Făget, notariatul cercual Curtea²¹, iar după 1925 este comună în județul Severin, plasa Margina (1926-1929), apoi plasa Făget (1929-1939), din nou plasa Margina (1939-1950)²². Din anul 1950, după raionarea administrativă a teritoriului, comuna Pietroasa, compusă din satele Pietroasa – reședința de comună, Crivina

¹⁰ Varga E. Árpád, *Statistică recensăminte după structura confesională, jud. Timiș 1869-2002* p. 46 (<http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/tmfelo2.pdf>)

¹¹ *Recensământul din 1880. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1997, p. 346

¹² *Recensământul din 1900. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 594-595

¹³ *Recensământul din 1910. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 576-577

¹⁴ *Recensământul din 1930. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 598-599

¹⁵ Varga E. Árpád, *Statistică recensăminte după structura confesională, jud. Timiș 1869-2002* p. 53 (<http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/tmfelo2.pdf>)

¹⁶ *Ibidem*

¹⁷ Direcția Regională de Statistică Timiș, adresa nr. 378/22.01.2021

¹⁸ Pavel Binder, *Lista localităților din Banat de la sfârșitul secolului al XVII-lea*, în „Studii de istorie a Banatului”, vol. II, Timișoara, 1970, p. 66

¹⁹ J. J. Ehrler, *Banatul de la origini până acum (1774)*. Prefața, traducere și note de Costin Feneșan, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 142

²⁰ Maria Vertan, *Organizarea administrativ-teritorială a Banatului istoric în perioada 1716-1860*, în „Analele Banatului”, s. n., arheologie – istorie, XXI, Timișoara, 2013, p. 366

²¹ C. Martinovici și N. Istrati, *Dicționarul Transilvaniei, Banatului și celorlalte ținuturi alipite*, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul”, 1921, p. 19

²² Valeriu Ureche, *Organizarea administrativ-teritorială a României 1918-2006*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2006, p. 107

⁵ Iosif Pataki, *Domeniul...*, p. 133

⁶ *Ibidem*, p. 142

⁷ Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története/ Istoria comitatului Caraș, II-2*, Budapesta, 1884, p. 108

⁸ Egel Pál, *A Temesvari es Moldovai szandzsak torokkori telepulesei (1554-1579)/Așezările de epocă otomană din sangeacurile Timișoara și Moldova (1554-1579)*, Szeged, 1996, p. 179

⁹ Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia protopopiatului ortodox român al Făgetului. 300 de ani de existență atestată*, Timișoara, Editura Învierea, 2016, p. 19

de Sus și Poieni face parte din raionul Lugoj, Regiunea Banat, iar din anul 1952 din raionului Făget. Tot din acest an, comunei Pietroasa îi este arondat și satul Fărășești. Odată cu aplicarea legii nr. 2/1968 se desființează raioanele și regiunile, se înființează județul Timiș, iar Pietroasa este

comună în județul Timiș, fiind formată din satele Pietroasa – reședință de comună, Crivina de Sus, Fărășești și Poieni, situație care se menține și astăzi²³. Pietroasa și-a legat numele de momente importante din istoria Banatului: Primul Război Mondial²⁴, Marea Unire din 1918²⁵, reforma agrară din 1921²⁶, Al Doilea Război Mondial etc.

²³ Idem, *Administrația județului Timiș la 30 de ani (1968-1998)*, Timișoara, Editura „Augusta”, 1998, p. 120

²⁴ S-au rechiziționat cereale, vite, clopotul bisericii și o toacă de bronz, iar țărani Petru Brezovan, Petru Lăpugean și Ion Nicorescu au fost deportați și internați în lagărul de la Pozsony

²⁵ La 15/28 noiembrie 1918 locuitorii, întruniți într-o adunare publică prezidată de preotul Dimitrie Nistor, l-au ales pe Ștefan Lăpugean să ia parte la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918. La acea dată el era și comandantul Gărzii Naționale din Pietroasa. Ștefan Lăpugea a fost însoțit la Alba Iulia de către consătenii săi Samson Lăpugean și Petru Marița. Ștefan Lăpugean, (Ioan Munteanu, Dumitru Tomoni, Vasile M. Zaberca, *Banatul și Marea Unire. Bănățeni la Alba Iulia*, Timișoara, Edit. Eurostampa, 2018, p. 341)

²⁶ Ștefan Lăpugean, Petru Marița și Samson Lăpugean au mers la Consiliul Dirigent de la Sibiu, pentru

BISERICA

Potrivit tradiției, Biserica de lemn, situată în mijlocul cimitirului, pe o colină ce domină așezarea dinspre nord, ar fi fost adusă pe la începutul secolului al XIX-lea din valea „Slăvești”, atunci când satul a fost sistematizat și așezat de-a lungul văii. Tipul de plan, proporțiile armonioase, multiconsolele de la îmbinările ultimelor cununi de bârne de la altar, dar și majoritatea surselor istorice indică pentru ridicarea lăcașului anul 1779²⁷. Cu siguranță că au existat și alte biserici, o indicație în acest sens ar putea fi „însemnarea din tinda femeilor privitor la pictarea bisericii în anul 1678”, despre care Nicolae Cornean afirmă că „trebuie să fie considerată eronată”²⁸.

Biserica cu haramul „Adormirea Maicii Domnului” are pereții din lemn de gorun, dar cu lipituri de lut, atât la exterior, cât și la interior. Tinda este tăvănită, nava acoperită cu o boltă „a boritte”, iar altarul cu un semitrunchi de con.

Lăcașul de cult a fost restaurat la începutul secolului al XX-lea: învelitoarea acoperișului de șindrilă a fost schimbată cu țiglă profilată, acoperișul turnului prismatic de pe pronaos, deși imită un bulb de inspirație barocă, a fost îmbrăcat în tablă zincată, iar ferestrele au fost mărite. Cu aceeași ocazie au fost repictate în anul 1923, de către pictorul Ștefan Vlădescu, bolta naosului și altarul, lucrare de slabă calitate artistică, cu multe spații libere, acoperite de steluțe. Restaurările interioare și exterioare s-au făcut de către parohieni în anul 1937, prin contribuția prefectului de Severin, Victor Curuțiu și a prefectului județului Timiș, Dimitrie Nistor, în timpul parohului Prodan Socaciu. Biserica a fost electrificată în anul 1974.

În cimitirul din jurul bisericii se află vechi cruci de lemn și piatră lucrate artistic, ce confirmă măiestria pietrarilor de odinioară.

Între anii 2000-2008 a fost construită o nouă biserică, prin strădania credincioșilor și sub îndemnul și conducerea preoților Iustin Roșca

a solicita împrumutarea sătenilor pe moșia grofului Papp Simeon

²⁷ Nicolae Secară, *Bisericele de lemn ale Banatului*, Timișoara, Editura Excelsior, 2001, p. 92

²⁸ Nicolae Cornean, *Monografia eparhiei Caransebeș*, Tiparul Tipografiei dieceazane, Caransebeș, 1940, p. 466-467

și Adrian Crașovan. Terenul intravilan a fost donat de Măda Păscuț, arhitectul bisericii a fost Ana Bogdan, iar constructorii zidari, frații Andreica (Ioan, Gheorghe și Nicu) din Vișeu de Sus, județul Maramureș. Dimensiunile bisericii sunt: L=19,35 m, l=8,60 m, h=15,80 m (până la crucea din vârful turlei).

După înălțarea ei, pictorii Constantin și Marius Cârcei din Grumăzești-Neamț au zugrăvit-o în tehnica frescă, cu suma de 16.000 de lei. Iconostasul este confecționat din lemn de stejar sculptat, cu scene de pictură și poleit cu foiță de aur, opera lui Paramon Covaci, fost călugăr la Mănăstirea Hodoș-Bodrog. Mobilierul este tot din lemn de stejar, sculptat și strunjit de meșterul Virgil Armanu din Grumăzești-Neamț. Cele două clopote (de 200 kg, respectiv 400 kg) au fost donate de Primăria Comunei Pietroasa. Valoarea totală a lucrărilor se ridică la 86.000 lei, suma provenind din contribuția credincioșilor, a Primăriei Pietroasa și din ajutoarele acordate de către Mitropolia Banatului și de către Secretariatul de Stat pentru Culte.

Noua biserică a fost târnosită la data de 29 iunie 2008 de către P.S. Paisie Lugojanul - Episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, înconjurat de un sobor de preoți din satele învecinate și de protopopul Făgetului Bujor Păcurar. De aceea hramul actualei biserici este „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”. Antimisul actual este din decembrie 2015, fiind sfințit de către Înalț Prea Sfințitul Ioan, Mitropolitul Banatului. În 29 iunie 2021, ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel, hramul bisericii noi, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan a poposit în mijlocul credincioșilor, fiind întâmpinat de autoritățile locale, de un sobor de 7 preoți și de aproximativ 100 de credincioși. După Sfânta Liturghie, Părintele

Mitropolit a binecuvântat lucrările săvârșite la exteriorul bisericii și a sfințit și o troiță în curtea bisericii. Pentru toate eforturile depuse la înfrumusețarea bisericii și sporirea duhovnicească a credincioșilor, părintele paroh Călin-Beniamin Lazăr a fost hirotosit iconom stavrofor. Părintele Mitropolit Ioan, după ce a evocat viața și faptele celor doi „învățători ai lumii”, i-a îndemnat pe credincioși să își aducă copiii la Hristos, să nu părăsească pitoreștile locuri natale și să cinstească Biserica strămoșească.

Casa parohială (2877 mp) este proprietatea parohiei, cumpărată în anul 1970 și modernizată prin strădania preotului Călin Lazăr. Medicul comunal dr. Cosmin Pelepciuc a finanțat înălțarea în centru satului a unei *troițe* executată de meșterul tâmplar Ioan Barbu Brebeleancu, pictată de Ovidiu Dobrin din Băile Herculane și sfințită în anul 2014.

Cimitirul parohiei (5755 mp) este situat pe o colină ce domină localitatea dinspre nord, având

Danciu, Toma Barbu, Iosif Brazovan, Ioan Barbu, Iosif Barbu, Toma Brazovan, Petru Lăpugean, Iosif Lăpugean, Petru Danciu, Adam Marița, Gheorghe Danciu, Vichente Covaci, Filimon Barbu, Gheorghe Drăgan, Petru Crâșmari, Dionisie Lăpugean, Alexandru Lăpugean, Petru Drăgan, Ioan Lăpugean²⁹. Eroii din al Doilea Război Mondial: Iosif Anghel, Petru Daniloni, Valeriu Barbu, Petru Blidar, Irimie Barbu, Ion Barbu, Iosif Lăpugean, Miler Lăpugean.

în mijlocul său biserica de lemn – monument istoric.

Deși în anul 1940 Nicolae Cornean enumeră existența mai multor *cărți de cult*: 2 evanghelii, 2 liturghiere, 12 minee, triod, penticostar, octoih, psaltire, ceaslov, molitfelnic, 2 cazanii, 2 Biblii etc., parohia nu a predat în anul 1980 nici o carte a sa, ci doar ale fiiiilor.

Monumentul eroilor nu există, deși pe câmpurile de luptă ale celor două războaie mondiale și-au pierdut viața peste 30 de localnici. Eroii din Primul Război Mondial: Ioan Petrescu, Petru Vasi, Iosif Barbu, Dionise Barbu, Mihail Vasiescu, Ștefan

În anul 1878 este menționată existența unui cor care din 1926 devine cor bisericesc. Alt cor s-a înființat în 1956.

ȘCOALA CONFESIONALĂ

La 24 mai 1774, împărăteasa Maria Tereza sancționa Regulile directive pentru îmbunătățirea învățământului din școlile elementare sau triviale sârbești și românești reunite, prima

²⁹ Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, *fond ASTRA*, Listele participanților la Primul Război Mondial (1914-1923), județul Caraș-Severin, Pachetul nr. 5, f. 435-436; Muzeul Banatului, *Fond Ilieșiu*, dosar Pietroasa

lege menită să organizeze și să îmbunătățească învățământul elementar (trivial)³⁰. Printre școlile primare înființate în anul 1774 se afla și școala din Curtea unde învățau și copiii din Pietroasa, Crivina, Poieni și Fărășești³¹. Și în 1777 elevii din Pietroasa, Crivina, Poieni și Fărășești urmau cursurile școlii confesionale românești din Curtea așa cum rezultă dintr-o propunere de organizare a școlilor elementare făcută la 20 ianuarie 1777 de către directorul școlar Teodor Iancovici³². În această propunere se menționau și numărul de case existente în aceste localități: 37 de case în Pietroasa, 46 în Crivina, 31 în Fărășești și 39 în Poieni. Pentru că distanța până la Curtea era destul de mare, la 16 septembrie 1777 episcopul de Timișoara, Moise Putnic, solicita mitropolitului de Carlovăț să înființeze o școală la Crivina, unde să învețe și copiii din Pietroasa și o altă școală la Poieni. Copiii din Fărășești urmau să învețe la școala din Românești. Această propunere nu se va materializa, dar în anul 1791 se va înființa o școală la Crivina, unde vor învăța copiii din Pietroasa și Poieni³³. Aceasta avea ca învățător pe Vasile Mihailovici, probabil localnic, fără pregătire pedagogică, dar n-avea clădire școlară și de aceea s-a recomandat să fie făcută una nouă.

În consecință, se poate afirma că, până pe la 1800, Pietroasa nu și-a școlarizat copiii, deși, statistic, dintre cei 70 de copii de vârstă școlară (50 băieți și 20 fete), de la școala din Crivina 20 băieți frecventau cursurile. Unde se desfășurau lecțiile- care nu avea școală zidită-, nu ni se spune.

În jurul anului 1800, multe filii și-au format învățământ propriu. Din lipsa unor informații verificabile, nu se poate afirma anul în care Pietroasa este menționată cu școală proprie, decât în anul 1817, când învățătorul Petru Ierotinovici apare ca prenumerant la *Pedagogia* lui Villaume.

În anul școlar 1826/1827 din cei 30 copii de vârstă școlară (16 băieți și 14 fete) frecventau școala 14 băieți și 10 fete și peste un secol, în anul școlar 1926/1927 din 43 copii de vârstă școlară (27

³⁰ Victor Țircovnicu, *Istoria învățământului din Banat până la 1800*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 128-129

³¹ I.D.Suciu, Radu Constanținescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol I, Timișoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1980, p. 340

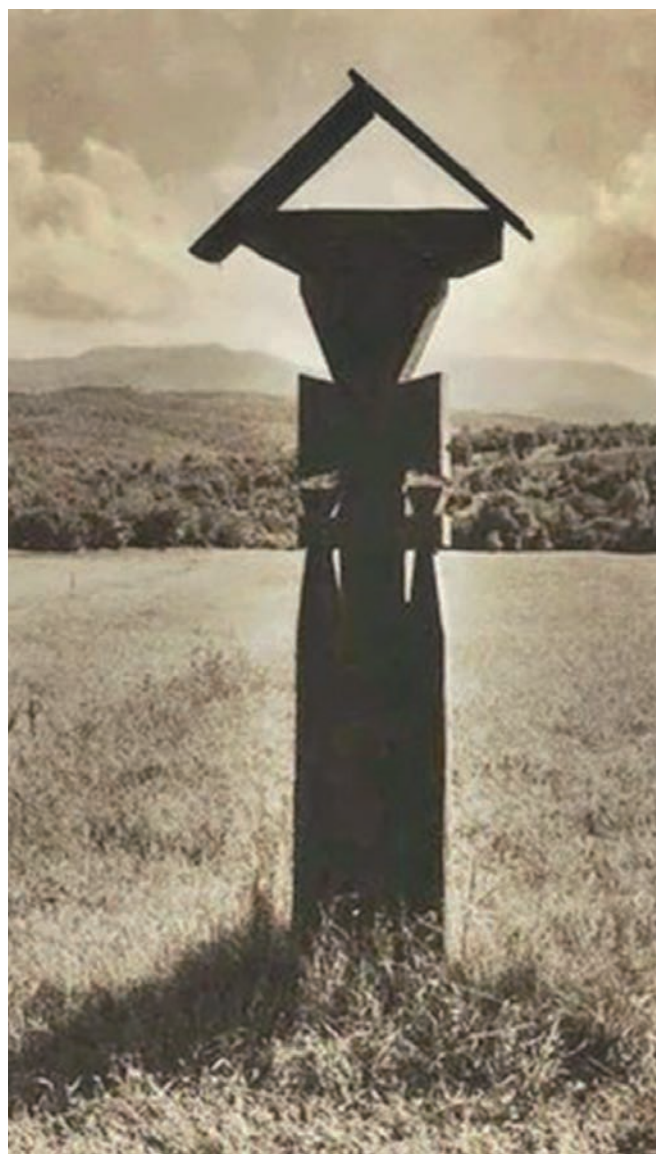
³² Victor Țircovnicu, *Istoria...*, p. 140

³³ Dumitru Tomoni, *Comuna Pietroasa de Sus. Scurt istoric*, în „Timisensis”, nr. 1/2004, Timișoara, p. 3

băieți și 16 fete) frecventau școala 23 băieți și 14 fete³⁴. Potrivit unui raport privind starea școlilor în anul 1845, la Pietroasa era o școală nouă dar lipseau geamuri și uși. De aceea, Pietroasa nu era menționată printre localitățile care trebuiau să-și zidească o nouă școală, înainte de 1918.

Faptul că Pietroasa n-a predat în 1979/1980 cărțile liturgice care, în mod cert, furnizau informații despre învățători și/sau edificii școlare, s-a dovedit a fi în detrimentul parohiei.

Putem spune, însă, ca o concluzie, că la Pietroasa slujitorii altarului și catedrei au transmis iubirea credinței și lumina culturii generațiilor de săteni care s-au încăpățânat să trăiască la o margine a Banatului în credința, limba și cultura străbună.

³⁴ Ioan Boroș, *Scrieri istorice*, vol. I, ediție îngrijită de Gh. Naghi și Șipoș Ibolya, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2019, p. 643

E ZIUA CRUCII...

E Ziua Crucii, astăzi, să fim mai înțelepți -
E astăzi Ziua Crucii, să fim și demni și buni -
Să ocrotim credința lăsată din străbuni,
Să fim cu fruntea sus, să fim cinstiți și drepți.

Să știm păstra, în suflet, altarul cel străbun -
Să fim cum ne-a lăsat prea bunul DUMNEZEU -
Din urmă... înspre mâine... să știm clădi mereu -
Să onorăm trecutul c-un viitor mai bun.

Pădurile... și stânca... și râurile toate...
Să le iubim în veci... și graiul să-l iubim -
Să fim un neam destoinic, români uniți să fim,
Să știm toți rostul crucii, din suflet și din spate.

Sub tălpi e trudă sfântă și-odihna celor drepți -
Să nu uităm, în veac, de rădăcina vie -
Să facem semnul crucii... și-n lume să se știe,
Că ... începând de astăzi... suntem mai înțelepți.

Teona Scopos

GRAIUL UNUI CRANIU

Muritorule frumos,
Ascultă, ia seama bine;
Din tot trupul sănătos
Vei ajunge os ca mine!

Căci ca tine-am fost și eu,
Eu și toți de prin morminte..
Vine vremea dragul meu
Când vei fi doar oseminte!

Pân'o fi s-ajungi Acasă
Ține-ți sufletul curat..
În carcasa păcătoasă
Timpul este limitat!

Nu mai zăbovi sub soare,
Lasă grijile lumești..
Mergi în Athos la osoare,
Mergi și află cine ești!

Cât trăiești pe-acest pământ,
Cât ai carne peste oase
Caută și fă-ți mormânt,
Fă-ți mormânt, nu-ți face case!

Fiindcă de cumplita moarte
Chiar de-i trist și pare straniu,
Doar o clipă te desparte..
-Strigă graiul unui craniu!-

Sorin Dragos Butucel

PAROHIA TIMIȘOARA-IOSEFIN ȘI-A SĂRBĂTORIT CEL DE-AL 85-LEA HRAM

La sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, biserica Parohiei Timișoara-Iosefin a îmbrăcat haine de sărbătoare, cinstindu-o, prin rugăciune, pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ocrotitoarea sfântului lăcaș. Programul liturgic a debutat în ajunul sărbătorii cu săvârșirea slujbei Vecerniei unită cu Litia, la finalul căreia, potrivit tradiției locului, soborul slujitor și credincioșii au înconjurat biserica, în armonia cântărilor bisericesti.

În ziua hramului, Sfânta Liturghie a fost săvârșită, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, de un sobor de preoți și diaconi, sub protia părintelui paroh Ionel Popescu.

După Rugăciunea Amvonului s-au binecuvântat prinoasele aduse de credincioși, oficiindu-se, totodată, și Slujba Parastasului întru pomenirea ctitorilor și preoților slujitori ai bisericii din cartierul timișorean Iosefin. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul „Doina Banatului” al parohiei, condus de prof. Florin Nicolae Șincari, ansamblu care a sărbătorit

90 de ani de existență, dar și 90 de ani de cântare corală continuă.

La slujbă a participat și comunitatea confrăților timișoreni cu deficiențe de auz și vorbire, aparținătoare parohiei și singura din Vestul țării, căreia i s-a transpus Sfânta Liturghie prin mimică, gesticulație și dactileme, de părintele Eugen Bendariu.

La finalul sinaxei euharistice, Mitropolitul Banatului a rostit un cuvânt de învățătură, reliefând aspecte importante din viața Maicii Domnului și a părinților acesteia: Ioachim și Ana. În continuare, Înaltpreasfinția Sa a acordat, în semn de prețuire și părintească dragoste, distincția de iconom stavrofor preotului Eugen Bendariu, pentru frumoasa slujire clericală de 40 de ani în slujba Bisericii.

La final, au fost transmise cuvinte de felicitare părintelui Ionel Popescu, care, anul acesta, a împlinit 40 de ani de activitate în slujba Bisericii Ortodoxe și 20 de ani de activitate pastorală în parohia timișoreană.

PAROHIA GIARMATA-75 DE ANI DE LA TÂRNOSIREA BISERICII

Miercuri, 8 septembrie 2021, cu ocazia praznicului „Nașterea Maicii Domnului”, biserica parohială din Giarmata și-a sărbătorit hramul, cinstind-o prin rugăciune pe Maica Domnului, ocrotitoarea bisericii și a comunității.

Credincioșii au participat în număr mare la evenimentele prilejuite de sărbătoarea parohiei, anul acesta fiind marcat de împlinirea a 75 de ani de la târnosirea bisericii parohiale. Programul liturgic a debutat în ajunul sărbătorii cu slujba Vecerniei unită cu Litia, urmată de slujba Utreniei și de Taina Sfântului Maslu, continuând în ziua praznicului cu Acatistul Nașterii Maicii Domnului și Sfânta Liturghie. În ziua hramului au slujit mai mulți clerici din parohiile învecinate în frunte cu părintele Cristian Păiș, protopopul locului. Răspunsurile liturgice din cadrul Sfintei Liturghii au fost date de Corala „Lira” din Reșița. Cuvântul de învățătură a fost rostit de protopopul Cristian Păiș, care a vorbit despre importanța sărbătorii, despre Preacinstirea Maicii Domnului, în final

transmițând binecuvântarea Înaltpreasfințitului Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului. A urmat apoi înconjurarea bisericii și tradiționala slujbă de „tăiere a colacului”, pomenind totodată ctitorii sfintei biserici.

Preotul slujitor Mihai Venter a prezentat, apoi, un scurt istoric al parohiei Giarmata, precum și o expoziție de fotografii din arhiva parohială, exprimându-și nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului, dar și al credincioșilor, în vederea începerii construcției unei noi biserici în localitatea Giarmata, care, fiind o localitate periurbană a Timișoarei, s-a extins în ultimii ani.

Primarul comunei Giarmata, domnul Claudiu Mihălceanu, prezent la eveniment, a apreciat activitatea parohiei, asigurându-i pe cei prezenți de sprijinul Primăriei în vederea construirii noii biserici. În final, preotul paroh Ioan Sălván a mulțumit oficialităților, preoților și tuturor celor prezenți.

ZILE DE SĂRBĂTOARE ÎN CAPITALA BANATULUI - PROCESIUNE CU MOAȘTELE SFÂNTULUI IERARH IOSIF CEL NOU DE LA PARTOȘ

Mii de credincioși din toate părțile țării au venit, încă din ajunul sărbătorii Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, la Catedrala mitropolitană din Timișoara, pentru a se ruga și a aduce prinos de cinstire ocrotitorului spiritual al Banatului. Programul slujbelor dedicate cinstirii Sfântului Ierarh Iosif a debutat

cu slujba Vecerniei unită cu Litia, oficiată, în prezența Întâistătătorului Mitropoliei Banatului, Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, de Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, format din consilieri de la Centrul eparhial, protopopi, precum și slujitori de la mănăstirile și parohiile eparhiei.

După slujba Vecerniei, părintele consilier Cristian Constantin a rostit un cuvânt de învățătură despre viața și faptele ocrotitorului Banatului. În continuare, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a vorbit despre domnia împăratului Constantin cel Mare, precum și despre minunea petrecută înainte de lupta cu Maxențiu, când Constantin a văzut pe cer, ziua în amiaza mare, o cruce deasupra soarelui cu inscripția „In hoc signo vinces”.

Conform tradiției, după otpustul slujbei de seară, a avut loc, pe străzile Timișoarei, procesiunea cu moaștele Sfântului Ierarh, la

care au luat parte mii de credincioși cu lumânări în mână, monahi, monahii și o mulțime de tineri de la ASCOR și de la parohiile din Timișoara, implicați în activitățile de cateheză. Procesiunea s-a desfășurat pe traseul Catedrală – Podul Traian – Splaiul Tudor Vladimirescu – Podul Mihai Viteazul – Catedrală. După procesiune, racla cu sfintele moaște a fost deschisă și așezată pe soleea din fața Sfântului Altar. Programul liturgic a continuat la Catedrala din Timișoara pe întreg parcursul nopții, cu slujba Utreniei, culminând la ora 24:00 cu oficierea Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii. Răspunsurile liturgice au fost date de membrii Coralei bărbătești ortodoxe „Epifania”,

dirijată de prof. Florin-Nicolae Șincari, corală formată din preoți, diaconi, cântăreți bisericești și profesori din Arhiepiscopia Timișoarei.

Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș a trecut la Domnul în anul 1656, iar în 1950, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea sa și strămutarea moaștelor sale din biserica mănăstirii Partoș în Catedrala mitropolitană „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara. După 300 de ani de la mutarea sa la Domnul, în 6-7 octombrie 1956, la Timișoara, a avut loc proclamarea solemnă a canonizării, anul acesta împlinindu-se 65 de ani de la acel eveniment.

PRĂZNUIREA SFÂNTULUI IERARH IOSIF CEL NOU, LA 65 DE ANI DE LA CANONIZARE

În fiecare an, la 15 Septembrie, în Biserica Ortodoxă Română se face pomenirea Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Timișoarei și ocrotitorul Banatului. Cu acest prilej, cetatea Timișoarei și Catedrala Mitropolitană au îmbrăcat straie de sărbătoare, cinstindu-și, prin rugăciune și cântări liturgice, ocrotitorul său spiritual.

În ziua prăznuirii ocrotitorului Banatului, monumentală catedrală a credincioșilor timișoreni s-a împodobit cu prezența miilor de credincioși, care au participat la Sfânta Liturghie arhierască, oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul eparhiei ortodoxe române din Ungaria, Preasfințitul Părinte Paisie

Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului. Frumoasele cuvinte de învățătură rostite de Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria, și Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, au zugrăvit chipul Ierarhului sărbătorit, aducându-l în fața credincioșilor pe copilul orfan, călugărul misionar, ierarhul jertfelnic, căruia, văzându-i Dumnezeu nevoințele, i-a dat darul facerii de minuni, sălășluindu-l în cetele sfinților.

Sfintele moaște au rămas spre închinare și cinstire până Joi, 16 septembrie, când, după Slujba Acatistului Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, au fost reasezate în locul obișnuit de închinare, din dreapta naosului lăcașului de cult.

BISERICA CU HRAMUL „SFÂNTUL AP. ANDREI” ȘI „SFÂNTUL IERARH IOSIF DE LA PARTOȘ” – NOUA PERLĂ A LUGOJENILOR DIN DEALUL VIILOR

Pr. Andrei Lehaci

În municipiul Lugoj, la ieșirea spre Deva, se află cea mai nouă parohie lugojeană, cu o frumoasă biserică, ce străjuiește, din vârful Dealului Viilor, capitala culturală a românilor

bănățeni. Parohia Lugoj VI - Dealul Viilor a fost înființată la începutul anului 2005, prin desprinderea a 14 străzi cu 160 de familii ortodoxe de la Parohia Lugoj I.

Istoricul bisericii parohiale

Încă din 1996 exista pe Dealul Viilor o biserică din cărămidă cu dimensiunile de 14x7 m, ctitorită de părintele Gheorghe Cristescu, împreună cu cadrele militare și soldații din Lugoj și cu sprijinul primarului de atunci. Terenul de 11293 mp a fost donat de Parohia „Pogorârea Sfântului Duh”, prin părintele Caius Capotescu. La 1 iunie 2005, în urma unui concurs, este numit preot paroh Birăescu Ioan Traian. O lună mai târziu se începe repararea și înfrumusețarea bisericii atât în interior, cât și în exterior. În 2010 se constată necesitatea refacerii și reabilitării bisericii. După obținerea aprobărilor și avizelor necesare, la 2.11.2011, Preasfințițul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, în fruntea unui sobor de preoți și diaconi, pune piatra de temelie pentru noua biserică, adăugând al doilea hram: Sfântul Apostol Andrei.

Proiectul bisericii este executat de către arhitect Incze Eva-Eleonora împreună cu inginerul Ioan Berariu, aceasta având formă de navă, cu dimensiunile de 22,5x10,60 m, înălțimea turlei de 16 m, balcon pentru cor și clopotniță separată. Începând cu anul 2012 se efectuează lucrări de

construcție, astfel încât în toamna anului 2014 biserica este pregătită pentru pictură în tehnica fresco.

Venirea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan în fruntea Mitropoliei Banatului face ca prima vizită în Lugoj să fie efectuată la biserica din Dealul Viilor, în vederea pictării locașului de cult și realizării iconostasului. În 2017 pictura este finalizată, iar lucrările de executare a mobilierului bisericesc și la sistemul de încălzire în pardoseală, precum și lucrările de amenajare interioară continuă.

La 16 septembrie 2018, după sărbătoarea Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Banatului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, săvârșește Slujba Târnosirii noului lăcaș de cult.

Prin osârdia părintelui paroh Traian Birăescu, profilul actual al parohiei este bine conturat, aici, organizându-se, în mod constant, activități catehetice, iar, pe timpul verii, are loc tabăra Sfântul Apostol Andrei, unde numărul copiilor participanți a crescut exponențial, de la 27 în 2012, până la 150-200.

ACTUALITATEA EPARHIALĂ

CERC MISIONAR LA PAROHIA ȘUȘTRA, PROTOPOPIATUL LUGOJ

La parohia Șuștra, protopopiatul Lugoj, a avut loc, în Duminica a XI-a după Pogorîrea Duhului Sfânt, întâlnirea Cercurilor Misionare. Lucrările au debutat, în biserica parohială, cu săvârșirea Vecerniei, în prezența unui număr mare de credincioși, care au venit îmbrăcați în costume populare.

În cadrul evenimentului s-a vorbit și despre încercarea din 7 aprilie 2019, prin care a trecut această parohie, când turnul bisericii a fost cuprins de flăcări. Datorită implicării directe a Înaltpreasfințitului Mitropolit Ioan, cu sprijinul Sectorului Patrimoniu și Construcții din cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei, cu sprijinul Consiliului Județean Timiș și prin dărnicia credincioșilor, în decurs de aproximativ un an, a fost refăcut turnul în întregime, credincioșii putând să participe în

condiții optime la slujbele desfășurate în lăcașul de cult.

HARAMUL BISERICII DIN SÂNNICOLAU MARE

Biserica ortodoxă din Sânnicolau Mare și-a sărbătorit hramul cu ocazia sărbătorii Nașterii

Maicii Domnului. Biserica și-a primit acest hram cu prilejul sfințirii sale în anul 1903. Sărbătoarea a început cu Utrenia și Sfânta Liturghie, la care au participat primarul orașului, Dănuț Groza, viceprimarul Radu Asaftei și sute de credincioși. Din sobor au făcut parte și preoții ucraineni Marian Șanta și Daniel Popovici. După amiaza, s-a oficiat Slujba Vecerniei, cu un sobor de 11 preoți, români, sârbi și ucraineni. Apoi în fața Bisericii s-au înălțat rugăciuni de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile primite. Cu acest prilej, părintele protopop Marius Podereu a rostit un cuvânt de învățătură, iar primarul orașului, Dănuț Groza, ca naș al rugii, a rostit o alocuțiune celor prezenți.

Hramul Bisericii Ortodoxe din Birda - 110 ani de la punerea pietrei de temelie

La Praznicul Nașterii Maicii Domnului este sărbătorit și hramul bisericii parohiale, din comuna Birda. Cu acest prilej, în Ajun de praznic a fost oficiată Slujba Privegherii (Vecernia unită cu Litia și Utrenia), continuată, în ziua sărbătorii, cu Acatistul Nașterii Maicii Domnului, Sfânta Liturghie și ritualul tăierii colacului.

În cadrul Sfintei Liturghii s-au împărțit cu Trupul și Sângele Domnului mai mulți copii și

tinerei. Predica a fost susținută de P. C. Părinte Valentin Bugariu, parohul locului, care a vorbit celor prezenți de însemnătatea hramului pentru comunitatea bisericească locală, în anul în care biserica parohială sărbătorește 110 ani de la punerea pietrei de temelie a actualului lăcaș de cult.

Cu acest prilej a fost așezat în raftul de colportaj nr. 39 al revistei de cultură și religie rurală „Arhanghelul”.

CERC PASTORAL MISIONAR LA PAROHIA BELINȚ, PROTOPOPIATUL LUGOJ

În Duminica de dinaintea Înălțării Sfintei Cruci, la Parohia Belinț, Protopopiatul Lugoj, a avut loc întâlnirea de Cerc pastoral misionar.

Evenimentul a debutat, în biserica parohială, cu săvârșirea Vecerniei. Cuvântul de învățătură a fost rostit de părintele Pavel Emanuel de la parohia Balinț, având ca tematica „Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor”.

În finalul întâlnirii, părintele protopop Ionuț-Viorel Furdean a mulțumit gazdelor pentru primirea deosebită făcută, totodată făcând apel către credincioșii veniți în număr mare, să respecte cu sfințenie locul unde sunt depuși credincioșii care pleacă la Domnul, îndemnând pe cei prezenți să îi pomenească, așa cum Biserica ne învață.

În parohia Belinț, prin grija părintelui paroh Daniel Otescu, al Consiliului parohial, al Comitetului parohial și al credincioșilor, dar și cu sprijinul Centrului Eparhial și a structurilor Statului, s-au desfășurat ample lucrări de renovare la biserica parohială și la celelalte bunuri imobile ale parohiei. Totodată, prin grija preotul paroh Daniel, în parohie se desfășoară multiple proiecte catehetice cu rezultate notabile la etapele locale și județene ale diferitelor concursuri, părintele Daniel fiind și responsabil cu cateheza pe Protopopiatul Lugoj.

DUMINICA DINAINTEA ÎNĂLȚĂRII SFINTEI CRUCI LA CATEDRALA MITROPOLITANĂ

În Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci, mii de credincioși timișoreni s-au aflat în duh de rugăciune, participând la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, oficiată la altarul Catedralei mitropolitane din Timișoara, de

socotit cât valorează omul, creația Sa. Dumnezeu a dat, ca preț de răscumpărare, o picătură din sângele Său. Atât valorează un om. O picătură de sânge din rănille Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El nu a dat aur, nici argint, ci a dat, pentru noi, o picătură de sânge.

Nu lăsați ca picătura aceea de sânge să cadă pe stâncă, ci să cadă pe fruntea noastră, căci ne-a răscumpărat Dumnezeu din casa morții! De aceea, astăzi, suntem chemați să-i oprim pe toți cei care Îl denigrează pe Hristos”.

În continuare a avut loc un concert de muzică sacră, susținut de Corala Contrast, Corul de copii Cantanti și Corala feminină Carmina Dacica.

către un sobor de preoți și diaconi, sub protia părintelui Ionel Popescu, vicar eparhial. În milocul frumoasei comunități de credință a fost prezent și Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, care, la finalul sinaxei euharistice, a rostit o omilie, în cadrul căreia a explicat fragmentul evanghelic duminical, narat de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (3, 13-17). Înaltpreasfinția Sa a vorbit și despre jertfa răscumpărătoare a Fiului lui Dumnezeu, subliniind faptul că, „jertfa lui Hristos a fost jertfa prin care El ne-a răscumpărat, pe toți cei care eram în umbra și în casa morții, de la moarte. Hristos nu a venit să-l condamne pe om pentru că a păcătuit, ci a venit să-și dea viața pe Cruce, condamnând, în felul acesta, moartea la moarte. Cea mai strașnică bătălie din univers nu s-a dat la Waterloo sau la Austerlitz, ci s-a dat pe Cruce, când Hristos a condamnat moartea la moarte, ca noi să avem viață veșnică. Dumnezeu a

Evenimentul a fost organizat de Casa de Cultură a Municipiului Timișoara, în colaborare cu Arhiepiscopia Timișoarei. La final, un grup de tineri de la Ansamblul Timișul au depus o coroană de flori la Troița din fața Catedralei mitropolitane, după care Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a înălțat o rugăciune pentru eroii martiri ai Revoluției din Timișoara.

EXAMENE LA FACULTATEA DE TEOLOGIE DIN TIMIȘOARA

Luni, 13 septembrie, au avut loc examenele din sesiunea de toamnă de licență și de disertație, pentru absolvenții promoției 2020-2021. Conform regulamentului Universității de Vest din Timișoara, examenele au fost susținute *online* în fața comisiei profesionale, având ca președinte pe părintele conf. dr. Constantin Jinga. După susținerea probelor, candidații au depus jurământul de credință în biserica Învierea Domnului din incinta Centrului eparhial, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan al Banatului.

SFÂNTUL IOSIF CEL NOU, CINSTIT LA MÂNĂSTIREA PARTOȘ

Și în anul acesta, precum și în anii ce au trecut, credincioși din toate părțile Banatului au venit la Mănăstirea Partoș, pentru a se închina la mormântul Sfântului Iosif cel Nou și a cere

binecuvântare de la Părintele ceresc. În ajunul sărbătorii Înălțării Sfintei Cruci, în mijlocul obștii monahale și a comunității de la Partoș s-a aflat și Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, care, împreună cu un sobor de preoți, a oficiat Slujba Vecerniei, unită cu Litia. După cuvântul de învățătură, Înaltpreasfinția Sa a înmănat diplome tuturor celor care au participat la pelerinajul pedestru „Calea Sfântului Iosif”. La sărbătorile de la Mănăstirea Partos, alături de obștea monahală, au fost prezenți mai mulți preoți și dascăli de teologie de la Facultățile de Teologie din Cluj-Napoca și Constanța. Răspunsurile liturgice au fost oferite de corurile ASCOR Timișoara și „Sfântul Ioan Damaschin” din Arad.

DEBUT DE AN ȘCOLAR LA

BIRDA ȘI SÂNGEORGE

La început de toamnă, s-a deschis un nou an școlar, 2021-2021 și pentru Școala Gimnazială din Birda și Școala Primară din Sângeorge. Cu emoție, dar și cu bucurie în cadrul festivităților de deschidere, preșcolarii și elevii celor două

școli s-au reîntâlnit cu profesorii, învățătorii și educatorii lor.

Festivitatea de deschidere a debutat cu slujba Te-Deum-ului la început de an școlar, oficiată de părintele Valentin Bugariu, de la parohia Birda. Dl. Marius Gheorghe Stoian, primarul Comunei

Birda a amintit de grija permanentă a Primăriei și Consiliului Local pentru învățământul local. D-na prof. Sorina Onița, directorul Școlii Gimnaziale a rostit un cuvânt de bun venit, amintind de atuurile Școlii: bază materială bună, precum și profesori devotați misiunii asumate.

La Școala din Sângeorge, cuvinte de bun venit au fost rostit și de prof. Maria Miron și prof. Daiana Curea.

După încheierea festivităților de deschidere, elevii însoțiți de diriginți și ceilalți profesori au intrat în sălile de clasă, unde au făcut cunoștință cu noile manuale.

TÂRNOSIREA BISERICII DIN CLADOVA, PROTOPOPIATUL FĂGET

Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci a fost un prilej de mare bucurie pentru credincioșii parohiei Cladova, protopopiatul Făget. Ostenelile cu renovarea capitală a bisericii din localitate, depuse pe parcursul a mai multor ani, au fost încununate de slujba de târnosire săvârșită de Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului. De dimineață, Preasfințitul Paisie a fost întâmpinat cu bucurie de credincioșii parohiei, de parohul Dumitru Crașovan și de un sobor de 9 preoți, în frunte cu protopopul Dorin Covaci. A urmat, apoi, îndătinata slujbă de sfințire a exteriorului bisericii, de târnosire a Sfintei Mese și binecuvântarea noii picturi din biserică.

În cuvântul de învățătură, Preasfințitul Paisie Lugojanul i-a îndemnat pe cei prezenți să rămână apropiați de Dumnezeu și de Sfânta Biserică, înnoiți prin Sfintele Taine și sfințiți prin Crucea mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos.

Pentru vrednica activitate depusă în slujba bisericii – sfințirea celor două biserici din parohie, Ierșnic și Cladova, și buna colaborare cu credincioșii săi – părintele Dumitru Crașovan a fost hirotesit iconom.

SFINȚIRE DE TROIȚĂ, ÎN PAROHIA GOTTLOB

În duminica de după Înălțarea Sfintei Cruci, în Parohia Gottlob din protopopiatul Sănnicolau Mare, un sobor de preoți, sub protia părintelui protopop Marius Podereu, a oficiat Taina Sfântului Maslu. După slujbă, a urmat slujba sfințirii troiței, ridicată în fața bisericii. La final, părintele protopop a rostit un cuvânt de învățătură despre Sfânta Cruce.

CERC PASTORAL-MISIONAR, LA PAROHIA BUZIAȘ II

Cu binecuvântarea Înaltprea-sfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în Duminică de după Înălțarea Sfintei Cruci, a avut loc la parohia Buziaș o întâlnire duhovnicească, un cerc pastoral- misionar. Lucrările au început cu săvârșirea Vecerniei în biserica parohială cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, prezenți fiind foarte mulți credincioși. Pornind de la tematică Anului Omagial, cateheza

a fost susținută de către părintele Ciprian Berariu, care a vorbit despre credincioșii care pleacă pe drumul înveșnicirii, despre valoarea sacră a cimitirelor și despre datoria sfântă a pomenirii lor. La finalul întâlnirii, părintele protopop Ionuț Furdean a transmis tuturor binecuvântarea Înaltpreasfințitului Mitropolit Ioan, mulțumind gazdelor pentru primirea deosebită făcută.

RECHIZITE PETRU COPIII DIN VOITEG

Vineri, 17 septembrie, la Școala Gimnazială din comuna Voiteg, jud. Timiș, s-a finalizat Campania

„Școala, poarta spre un viitor educat”. Organizată de Parohia Ortodoxă Română „Sf. Ier. Andrei

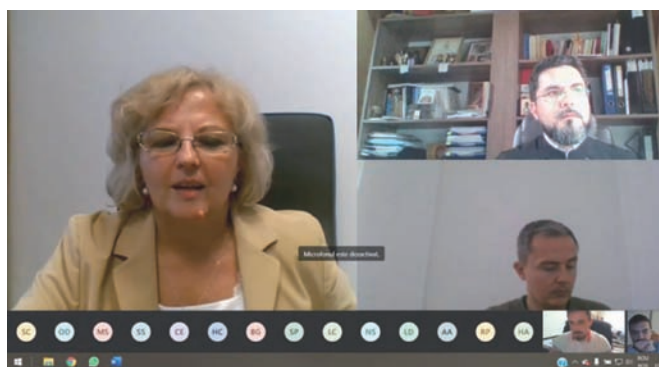
Șaguna” din Emden (Germania), în colaborare cu Parohia Ortodoxă Română din Voiteg, activitatea filantropică a venit în sprijinul comunității școlare din Voiteg.

Campania care s-a desfășurat în perioada 18 august-17 septembrie a.c., a vizat donarea a 32 de ghiozdane, cu toate cele necesare procesului didactic unor copii din familii cu posibilități financiare reduse. Acestea au fost distribuite elevilor din această categorie de la clasa O la clasa a VIII-a. Totodată, la ciclul primar au mai fost donate alte materiale didactice (caiete, top de

hârtie, instrumente de scris). De această campanie s-a ocupat Pr. ic. Dragan Giorgiev, parohul bisericii „Sf. Gheorghe” din Voiteg, care desfășoară o colaborare de mai mulți ani cu preotul Vlad Cătălin Lia, de la parohia românească din Emden. Tot în acest an, părintele Dragan Giorgiev a participat la evenimentul on-line „Familia duhovnicească” organizat de parohia din Diaspora românească din Germania, iar împreună cu copiii din Voiteg, la Concursul Național Catehetic de anul acesta, inițiat de Patriarhia Română.

CONSĂTUIRILE PROFESORILOR DE RELIGIE DIN JUDEȚUL TIMIȘ

În data de 22 septembrie a.c. au avut loc Consfăturile profesorilor de religie din județul Timiș organizate de către Inspectoratul Școlar Județean Timiș, prin intermediul inspectorului școlar pentru Disciplina Religie, prof. Daniela Liliana Buzatu. La aceste consfătuiri au fost invitați reprezentanții cultelor, respectiv: Pr. Dr. Nichifor Tănase – consilier învățământ Mitropolia Banatului; Pr. Vicar Johann Dirschl – reprezentant învățământ Biserica Romano-Catolică; Prof. Catană Gheorghe – consilier învățământ Cultul penticostal și Pastor Bulica Petru – consilier învățământ Cultul baptist. Întâlnirea a avut ca obiectiv principal centrarea activității didactice pe aspecte practice, prin accentuarea caracterului aplicativ al cunoștințelor elevilor.

Printre participanți sau numărat, așadar, profesori de religie ortodoxă, romano-catolică, penticostală, baptistă, romano-catolică în limba maghiară și profesori de religie reformată. Pe

ordinea de zi s-au aflat următoarele teme: Prevenirea îmbolnăvirii cu Sars-Cov-2, Programe școlare în vigoare, manuale digitale și platforme online, Ghidul – Repere metodologie pentru Religie, Ghidul – Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022, activitatea cercurilor pedagogice, activitatea profesorilor metodiști, Pagina Web a Inspectoratului Școlar Județean Timiș – Disciplina Religie, Proiectul „Valențele educative ale tehnologiei informaționale în cadrul Orei de Religie” ediția a II-a, Proiectul „Cercul de lecturi religioase”, Concursul „Maica Domnului – mai cinstită decât heruvimii”, Concursul „Lumina din lumină – Bucuria Învierii Domnului”, proiectele organizate în parteneriat cu Mitropolia Banatului „Inteligența Credenței” și „Cateheze Mistagogice – modelul Diasporei”, concursuri școlare organizate în parteneriat cu Arhiepiscopia Timișoarei, Concursul Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș, Concursul Bucuria Nașterii Domnului, Revista Lumina Vieții; Proiectul „Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți – CRED” și apel selecție Centrul Județean de Excelență Timiș.

Proiectul „Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți – CRED” în anul școlar 2020-2021 s-a desfășurat în trei serii (25 participanți, profesori de religie din Județul Timiș, cu 60 credite). Reprezentantul Arhiepiscopiei Timișoarei, pr. Nichifor Tănase, a adus mesajul

Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, subliniind importanța tripticului informare-logistică-responsabilizare și dorința Ierarhului nostru ca preoții, împreună cu profesorii de religie, să coordoneze activitatea logisitică din planul remedial pentru localitățile fără acces la sistem online. La inițiativa Înaltpreasfinției Sale, doctorul Virgil Musta a transmis profesorilor un set de regului privind simptomatologia bolii și îndemnul la responsabilitate civică, subliniindu-se importanța medicului de familie în luarea deciziilor medicale aferente. Părintele consilier a reamintit importanța avizului cultului, respective binecuvântarea chiriarhului pentru toate etapele de mobilitate cu respectarea procedurii în vigoare. S-au prezentat, de asemenea, eforturile sectorului teologic-educational al Patriarhiei Române pentru sprijinirea Orei de Religie și promovarea valorilor morale creștine la cele mai înalte foruri decizionale și legislative naționale și internaționale. A fost lansat, cu acest prilej și un apel la colaborare pentru a doua ediție a Proiectului „Inteligența Credenței” în mediul online, în parteneriat cu

Facultatea de Teologie din Timișoara, precum și de pagina dedicate activităților catehetice din Revista Învierea a Arhiepiscopiei Timișoarei, unde pot fi mediatizate cele mai importante proiecte educaționale ale profesorilor de religie din eparhia noastră. Întâlnirea s-a încheiat cu aprecierea din partea consilierului eparhial pentru prezentările cu tematică biblică și hagiografică din partea reprezentanților celorlalte confesiuni prezente la consfățuri. Au fost nominalizate tematica și perioada de desfășurare a viitoarelor întâlniri cu profesorii de religie pe cercuri pedagogice, programate pentru toamna acestui an. Întâlnirea a reprezentat un bun prilej de a sublinia importanța Orei de Religie pentru înțelegerea sensului spiritual și depășirea mai ușoară a dificultăților psihologice create de situația pandemică, pentru întărirea în credință și în nădejde în Bunul Dumnezeu. Îndemnul reciproc la rugăciune pentru cadrele didactice, elevi și părinți a încheiat frumoasa și productiva întâlnire anuală a profesorilor de religie.

PĂRINTELE GHEORGHE BRUZNICAN A TRECUT LA DOMNUL

Preotul pensionar Gheorghe Bruznican s-a născut pe dată de 21 septembrie 1950, din părinții Ioan și Maria, la Hisiaș, comuna Ghizela.

A absolvit Seminarul Teologic din Caransebeș, promoția 1970. În anul 1970 se căsătorește cu Aurora, apoi din dragostea lor apar pe lume cele două fiice, Natalia și Elena.

Se înscrie la Institutul Teologic Universitar Sibiu, absolvind în anul 1976, cu teza de licență: „Preocupări Liturgice, Pastorale și Artă Creștină în Mitropolia Banatului între anii 1960-1970”, având coordonator pe pr. prof. dr. Alexandru Moisiu.

În anul 1970 este hirotonit diacon și apoi preot pe seama parohiei Secaș, din Protopopiatul Lugoj, unde rămâne ca preot paroh până în anul 1973.

Din anul 1973 până în anul 1983 este încadrat ca preot paroh la parohia Turnu Ruienii,

Protopopiatul Caransebeș, iar din anul 1983 până în anul 2016 (împlinind vârsta pensionării), slujește ca preot paroh la parohia Ohaba-Forgaci, Protopopiatul Lugoj.

Părintele iconom stavrofor Gheorghe a dat dovadă de un simț deosebit din punct de vedere administrativ-gospodăresc în toate parohiile pe unde a slujit, arătând o dragoste aleasă față de valorile Bisericii Ortodoxe, întreaga activitate depusă îl așează în rândul vrednicilor slujitori

ai Bisericii din Banat, rămânând în memoria credincioșilor ca un om blând, de o aleasă ținută preoțească.

Aducem un cuvânt de mângâiere familiei îndurerate și tuturor credincioșilor care îl plâng pe părintele Gheorghe Bruznican, rugând pe Tatăl ceresc să îl așeze la altarul cerului în Împărăția Sa.

Dumnezeu să îl ierte, să îl odihnească în pace și să îl înveșnicească alături de sfinții Săi!

EXPOZIȚIE DEDICATĂ EROILOR MARTIRI AI TIMIȘOAREI

Vineri, 24 septembrie 2021, la sediul Memorialului Revoluției din Timișoara, Strada Oituz nr. 2B, a fost vernisată expoziția „Timișoara 15-22 Decembrie 1989”. La eveniment au participat oficialități locale, oameni de cultură, istorici, preoți, cadre universitare, precum și persoane interesate de istoria revoluției din decembrie '89.

Expoziția cuprinde mai multe spații expoziționale cu tematică specifică, precum „Cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu”, „Revoluția Română din Decembrie 1989 în

imagini”, „Revoluția Română din Decembrie 1989 văzută prin ochii copiilor”, „Solidari cu România”, „Cronologia Războiului Rece”, „Eliberați de frică. Timișoara, Decembrie 1989”.

„Prin acest demers dorim să aducem o nouă abordare asupra evenimentelor din decembrie '89, încercând să aducem în prezent emoția și trăirile revoluționarilor de atunci. Sperăm ca prin toate metodele de prezentare folosite, de la imagini, materiale audio și video, precum și diverse efecte speciale, toți vizitatorii care vor

trece pragul să rămână cu amintiri frumoase și cu o emoție intensă despre Revoluția din Decembrie 1989. Toată documentația este culeasă din baza de date a institutului, aici funcționând și Centrul Național de Documentare și Cercetare despre Revoluția Română. Prin această expoziție punem în valoare patrimoniul național pe care îl deținem”, a precizat Gino Rado, președintele Asociației Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 din Timișoara.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, la eveniment a fost prezent pr. Ionel Popescu, vicar eparhial.

„Este un moment emoționant la Memorialul Revoluției din Timișoara prin organizarea acestei expoziții, ce aduce în atenția noastră evenimentele zguduitoare ce au avut loc la Timișoara în Decembrie 1989 și la începutul anului 1990. Sunt redată imagini care s-au petrecut în diferite locuri ale orașului; regăsim în expoziție obiecte din acele vremuri, steagurile din care a fost decupată stema comunistă, ferestre prin care au pătruns gloanțele și au ucis oameni. Paraclisul Memorialului Revoluției este un loc aparte, un loc unic, un loc al rugăciunii, unde sunt menționate numele eroilor martiri care au căzut atunci răpuși de gloanțele trase de către opozanții Revoluției; sunt aici tineri care au murit în vârstă de 19, 21,

23 de ani, oameni în general până la vârsta de 76 de ani, toți au avut în minte și suflet dorința de eliberare de sub regimul comunist ateu, care a îngrădit libertățile și care ne-a interzis libertatea de exprimare a credinței noastre strămoșești”, a spus Pr. Ionel Popescu, vicar eparhial.

Expoziția este organizată de Memorialul Revoluției din Timișoara cu sprijinul financiar al Fundației Konrad Adenauer din Germania, al doamnei arhitect Silvia Tripșa, care a realizat

conceptul acestei expoziții, precum și prin voluntariatul unor persoane fizice.

SINODUL MITROPOLIEI BANATULUI S-A ÎNTRUNIT LA TIMIȘOARA

Ierarhii Mitropoliei Banatului s-au reunit, Sâmbătă, 25 septembrie, în ședință de lucru, la Reședința mitropolitană din Timișoara. La întâlnirea, prezidată de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, au participat Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului. Pe ordinea de zi s-au aflat mai multe subiecte ce privesc viața bisericească din Banat. Totodată, au fost analizate argumentele locale pentru canonizarea protosinghelului Calistrat Bobu și a preotului profesor Ilarion Felea, ca urmare actului Cancelariei Sfântului Sinod nr. 78 din 7 iulie 2021. Un alt punct de pe ordinea de zi a fost analizarea temelor propuse de preoții profesori din Mitropolia Banatului, pentru întocmirea lucrărilor de gradul I în preoție.

Sinodul mitropolitan se reunește de mai multe ori pe parcursul unui an, pentru a se discuta diverse aspecte legate de intensificarea misiunii pastorale în comunitate, precum și aspecte

de ordin administrativ. Mitropolia Banatului are în componență trei eparhii: Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Aradului și Episcopia Caransebeșului.

ȘAPTE ANI DE LA NAȘTEREA ÎN VEȘNICIE A MITROPOLITULUI NICOLAE CORNEANU

În Duminica a 18-a după Rusalii, credincioșii bănățeni au participat la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie și la Slujba parastasului pentru Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului, oficiate în Catedrala Mitropolitană din Timișoara.

Sfânta Liturghie a fost săvârșită de preoții și diaconii catedralei, în prezența Întâistătătorului Arhiepiscopiei Timișoarei, Înaltpreasfințitul

Părinte Ioan. După otpustul slujbei, Mitropolitul Banatului, împreună cu soborul slujitor, a oficiat parastasul pentru ierarhul bănățean, la împlinirea a șapte ani de la trecerea sa la cele veșnice.

După Slujba Parastasului, la ieșirea din catedrală, toți credincioșii prezenți au primit pachete cu prinoase, întru pomenirea celui de-al doilea mitropolit al Banatului, care a păstorit credincioșii din partea de Vest a țării

vreme de 52 de ani. De asemenea, toți cei care l-au cunoscut, l-au prețuit și l-au iubit au avut prilejul să înalțe o rugăciune la cripta ierarhilor

de la subsolul catedralei, locul de veșnică odihnă a întâistătătorilor Mitropoliei Banatului.

Mitropolitul Dr. Nicolae Corneanu

Născut la Caransebeș în anul 1923 într-o familie preotească, a făcut studii de teologie și de filologie la București, fiind apoi ales episcop al Aradului în 1961 și mitropolit al Banatului în 1962.

Păstorirea longevivă, de 52 de ani, a fost o perioadă care s-a împletit, adesea, cu vitregiile vremii, dar care s-a arătat plină de rodnice duhovnicească, culturală și administrativă.

Pe lângă misiunea ierarhică, mitropolitul cărturar, a publicat peste 20 de cărți, sute de studii și articole și a lăsat prețioase traduceri din scrierile Sfinților Părinți, înscriindu-se astfel între patrologii de seamă ai Ortodoxiei Românești și arhieriei vrednici ai Bisericii.

Să-i fie amintirea neuitată și pomenirea veșnică în Împărăția Lui Dumnezeu!

UN NOU AN UNIVERSITAR PENTRU STUDENȚII TEOLOGI DIN TIMIȘOARA

Luni, 27 septembrie, a.c., la sediul Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, situat pe strada Oituz, a început un nou an universitar pentru studenții acesteia, eveniment marcat printr-o festivitate de deschidere. Întâlnirea s-a desfășurat în condiții de distanțare socială, conform legislației în vigoare.

Festivitatea a debutat cu slujba Acatistului Mântuitorului Hristos săvârșit de un sobor de preoți profesori. În continuare, au avut loc luări de cuvânt din partea Chiriarhului, a reprezentantului Universității de Vest din Timișoara și a profesorilor de la Departamentul de Teologie.

Binecuvântarea pentru noul an universitar a fost dată de Chiriarhul eparhiei noastre, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan, care a adresat un cuvânt de bun venit studenților teologi, care se ostensesc în cunoașterea învățăturii creștine, a modului de viață duhovnicească ortodoxă.

„Societatea știe că de astăzi dumneavoastră sunteți studenți la Universitatea de Vest din

Timișoara însă, în mod tainic, v-ați înscris la Universitatea lui Dumnezeu, unde El este rectorul și diplomele sunt semnate de bunul Dumnezeu. Vă îndemn să dați dovadă de seriozitate și responsabilitate, iar cei care sunteți la prima facultate, să lăsați pentru o vreme truda zilnică pentru cuvântul cel viu al Domnului Hristos. De asemenea, să fiți conștienți că slujirea teologului este una deosebită, întrucât acesta trebuie să devină un model pentru cei din jur, atât printr-o ținută decentă, cât și prin cultivarea virtuților și a faptelor bune în relația cu toți semenii”, a precizat Părintele Mitropolit Ioan.

La finalul alocuțiunilor, studenții din anul I au fost familiarizați cu profesorii și îndrumătorii de an.

Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara are un sediu nou, situat în zona centrală a orașului, un spațiu generos, unde pot studia peste 600 de studenți. Tot aici este prevăzut și un paraclis cu hramul „Sfinții Trei Ierarhi” pentru rugăciune zilnică și practică liturgică.

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE MITROPOLIT IOAN AL BANATULUI

1 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Florin Băran, de la parohia Șag, din protopopiatul Timișoara I;
A primit pe domnul conf. univ. dr. Daniel Lemeni, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;
A primit pe preotul paroh Nicolae Ciucure, de la parohia Lugoj II, din protopopiatul Lugoj;
A primit pe preotul paroh Pavel Zizica, de la parohia Moravița, din protopopiatul Deta;
A primit pe preotul paroh Caius Andrașoni, de la parohia Ghiroda Veche, din protopopiatul Timișoara II.

2 septembrie 2021

A primit la reședința mitropolitană absolvenții promoției 1984, al Colegiului Militar „Mihai Viteazul” din Alba Iulia.

5 septembrie 2021

A oficiat Sfânta Liturghie la parohia Giroc, din protopopiatul Timișoara I.

6 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Tiberiu Brestovician, de la parohia Paniova, din protopopiatul Lugoj, dimpeună cu domnii Mania Dănuț - consilier parohial, respectiv Hristea Sorin - epitrop parohial;

A primit pe preotul paroh Călin Cojocaru, de la parohia Comloșu Mare, respectiv preotul paroh Viorel Pescar, de la parohia Beba Veche, din protopopiatul Sânnicolau Mare, dimpreună cu preotul Marius Podereu, protopopul locului;

A primit pe preotul Bogdan Cărdu cu soția, de la parohia ortodoxă română cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci”, din Dublin, Irlanda;

A primit pe preotul paroh Daniel Rusanu, de la parohia Livezile, din protopopiatul Deta.

7 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Ioan Mezinca, de la parohia Timișoara Zona Steaua, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe doamna lect. univ. dr. Ioana Pavel, de la Facultatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Valer Nicolae Cioica, de la parohia Periam, din protopopiatul Sânnicolau Mare;

A primit pe preotul paroh Achim Miloș, de la parohia Denta, din protopopiatul Deta;

A primit pe preotul Ioan Prisăcean, protopopul Oficiului protopopesc Deta.

8 septembrie 2021

A participat la Sfânta Liturghie la parohia Timișoara Iosefin, cu prilejul hramului bisericii;

În după-amiaza zilei, la slujba Vecerniei, a binecuvântat lucrările de renovare interioară și exterioară de la biserica parohiei Periam, hirotosind întru iconom pe preotul paroh Valer Nicolae Cioica.

9 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Marius Ioana, de la biserica Studenților, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Adrian Crașovan, de la parohia Dumbrăvița Banat II, din protopopiatul Timișoara II, dimpreună cu preotul coslujitor Dan Oancea;

A primit pe domnul Stelu Iordache, din Timișoara;

A primit pe domnul Alin Miclea, din Timișoara.

10 septembrie 2021

A primit pe doamna prof. Daniela Buzatu, inspector școlar pentru disciplina Religie, din cadrul ISJ Timiș;

A primit o delegație a Societății Femeilor Ortodoxe Române, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Cristian Tomescu, de la parohia Timișoara Fabric Est, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe diaconul Daniel Alb, din Timișoara.

12 septembrie 2021

A participat la Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană.

13 septembrie 2021

A participat la depunerea jurământului de credință a absolvenților din sesiunea de toamnă, de licență și disertație, promoția 2020-2021, de la Facultatea de Teologie, în biserica cu hramul „Învierea Domnului”, din incinta Centrului eparhial.

14 septembrie 2021

A oficiat Sfânta Liturgie la parohia Dumbrăvița Banat II, din protopopiatul Timișoara II, unde la final a sfințit crucile ce vor fi așezate pe noua biserică parohială;

La orele amiezii a sfințit o troiță ce a fost amplasată pe drumul județean 691, la marginea localității Giarmata, la urcarea pe autostrada A1;

În seara zilei a participat la catedrala mitropolitană, la slujba Vecerniei cu Litie, respectiv procesiunea cu moaștele „Sf. Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș”, cu prilejul hramului.

15 septembrie 2021

De hramul catedralei mitropolitane „Sf. Ierarh Iosif el Nou de la Partoș”, a oficiat Sfânta Liturgie, alături de Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria, Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, respectiv Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului.

16 septembrie 2021

A participat la evenimentul aniversar „Politehnica și Academia – o istorie comună”, prilejuit de împlinirea unui secol de existență a Școlii Politehnice timișorene și 70 de ani de la înființarea filialei locale a Academiei Române, manifestare desfășurată în Auditoriumul Centrului de Conferințe al UPT, unde a susținut o alocuțiune;

A primit pe preotul prof. univ. dr. Cristinel Ioja, decanul Facultății de Teologie „Ilarion V. Felea”, din Arad, dimpreună cu preacuviosul părinte arhimandrit Casian Rușeț, consilier cultural la Episcopia Caransebeșului;

A primit pe domnul col. Sorin Homeag, comandantul Spitalului Militar de Urgență ”Dr. Victor Popescu”, din Timișoara.

18 – 20 septembrie 2021

La invitația Înaltpreasfințitului Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, a efectuat o vizită frățască la Centrul mitropolitan din Nurnberg, Germania.

21 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Petru Alexa, de la parohia Jimbolia, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe stavrofora Casian Șimon, stareța mănăstirii Șag-Timișeni, respectiv preotul Mihail Duma, duhovnicul mănăstirii;

A primit pe preotul paroh Petru Itinențu, de la parohia Timișoara Freidorf, din protopopiatul Timișoara I.

22 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Liviu Bugariu, de la parohia Recaș I, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe tânărul Cătălin Ionele, absolvent al Facultății de Teologie, din Timișoara, promoția 2016;

A primit pe preotul paroh Adrian Solomon, de la parohia Duboz-Cadăr, protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul lect. univ. dr. Adrian Covan, de la Facultatea de Teologie din Timișoara.

23 septembrie 2021

A primit pe preotul paroh Ionuț Mania, de la parohia Liebling, din protopopiatul Deta;

A primit pe preotul Ioan Mezinca, de la parohia Timișoara-Steaua, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul Cristian Păiș, protopopul Oficiului protopopesc Timișoara II;

A primit pe Excelența Sa, Jose Miguel Vinals Arino, consulul onorific al Regatului Spaniei, la Timișoara.

24 septembrie 2021

A primit pe preotul pensionar Gheorghe Chiriac, de la parohia Sânnicolau Mare.

25 septembrie 2021

A prezidat ședința de lucru a Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Banatului, întâlnit la reședința mitropolitană din Timișoara.

26 septembrie 2021

A oficiat Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană, săvârșind totodată și slujba de parastas, pentru vrednicul de pomenire Mitropolit Nicolae al Banatului, de la înveșnicirea căruia se împlinesc șapte ani.

27 septembrie 2021

A participat la deschiderea anului universitar de la Universitatea de Vest din Timișoara;

În aceeași zi a participat la deschiderea anului universitar de la Facultatea de Teologie din Timișoara.

A consemnat preot MARIUS SFERCOCI
Inspector eparhial